

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra Veřejné správy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Poslání neziskového sektoru v současné společnosti

Předkládá: Kristýna Šusová

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Tomáš Louda, CSc.

Plzeň 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „*Poslání neziskového sektoru v současné společnosti*“ zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

V Plzni 29. března 2019

Kristýna Šůsová

OBSAH

ÚVOD.....	5
1 HISTORICKÝ VÝVOJ NEZISKOVÉHO SEKTORU.....	7
2 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA NEZISKOVÉHO SEKTORU.....	9
2.1 Teorie neziskových organizací.....	10
2.1.1 Teorie vládních a tržních selhání	10
2.1.2 Teorie informační asymetrie	10
2.1.3 Teorie státu blahobytu.....	11
2.1.4 Teorie vzájemné závislosti.....	11
2.2 Rekodifikace soukromého práva a její dopad na neziskový sektor	12
2.3 Neziskové organizace v České republice dle nového Občanského zákoníku.....	13
2.3.1 Vize, poslání a cíle neziskové organizace.....	13
2.3.2 Založení a vznik právnické osoby.....	15
2.3.3 Název právnické osoby	15
2.3.4 Sídlo právnické osoby.....	15
2.3.5 Orgány právnické osoby	16
2.3.5.1 Působnost orgánů právnické osoby	16
2.3.5.2 Odpovědnost člena orgánu právnické osoby	16
2.3.5.3 Odměňování členů orgánů.....	16
2.3.5.4 Jednání za právnickou osobu.....	17
2.3.6 Zrušení a zánik právnické osoby.....	17
2.4 Členění neziskového sektoru dle typu jejich funkce.....	17
2.5 Členění neziskového sektoru dle oborů	18
3 KONKRÉTNÍ CHARAKTERISTIKA NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ	19
3.1 Spolky	19
3.2 Nadace.....	21
3.3 Nadační fondy	24

3.4	Ústavy.....	25
3.5	Evidované právnické osoby	26
3.6	Obecně prospěšné společnosti.....	28
3.7	Zájmová sdružení právnických osob.....	31
3.8	Vývoj nestátních neziskových organizací	31
4	PUBLIC RELATIONS – VZTAHY S VEŘEJNOSTÍ.....	32
4.1	Stanovení komunikační strategie	32
4.2	Firemní kultura	33
4.3	Osobní komunikace.....	34
4.4	Pořádání akcí	36
4.5	Komunikace a vztahy s masmédií	37
4.6	Tištěné materiály	37
4.7	Webové stránky.....	37
5	FUNDRAISING NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ.....	38
5.1	Veřejná správa.....	39
5.2	Individuální dárci	39
5.3	Firmy	39
5.4	Nadace a nadační fondy	40
5.5	Příjmy z vlastní činnosti.....	40
5.6	Ostatní	40
6	LOBBING.....	41
7	POSLÁNÍ NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ	42
	ZÁVĚR.....	48
	RESUMÉ.....	49
	Seznam použitých zdrojů	

ÚVOD

V této bakalářské práci jsem si dala za jeden z cílů popsat historický vývoj neziskového sektoru, jelikož považuji za nutné znát nějaké informace k tomu, abychom pochopili dnešní úpravu těchto organizací. Neziskový sektor má na našem území bohatou historii, a tudíž je na co navazovat. Za nedávnou historii by se dala taktéž považovat rekodifikace soukromého práva v roce 2014, která velmi zasáhla do činnosti neziskových organizací a její celkové úpravy.

Dále jsem se pokusila neziskový sektor jako takový definovat a použila jsem rozdělení na veřejný a soukromý, přičemž jsem popsala vlastnosti, které by měly vystihovat organizace jak veřejného, tak soukromého charakteru. Pro lepší orientaci a ucelenost tématu jsem se taktéž zabývala teoriemi vzniku neziskových organizací.

Vymezení jednotlivých neziskových organizací je velmi obtížné, proto se v této práci zabývám jen těmi, jejichž právní forma patří k nejrozšířenějším. Legislativní úprava je pro činnost neziskového sektoru neméně důležitá. Ta je zakotvena především v novém Občanském zákoníku, který upravuje neziskové organizace jako právnické osoby a dále je dělí na korporace, fundace a ústav. Jejich činnost je upravena i v dalších zákonech, např. v zákoně č. 248/1995 sb., o obecně prospěšných společnostech, který byl sice k nabytí účinnosti nového Občanského zákoníku zrušen, stále ale zůstává součástí platného českého řádu a řídí se jím obecně prospěšné společnosti, které vznikly před přijetím NOZ. Poměrně rozsáhle se též ve druhé kapitole zabývám specifickými znaky neziskových organizací, jimiž jsou název, sídlo, účel a orgány, které jsou povinné a tuto povinnost zakládá Občanský zákoník.

Další kapitola už je věnována popisu konkrétních organizací, a to spolkům, nadacím, nadačním fondům, ústavům, evidovaným právnickým osobám, obecně prospěšným společnostem a zájmovým sdružením právnických osob. Na konci kapitoly tři je uveden vývoj počtu neziskových organizací od roku 2014.

V neposlední řadě se zabývám public relations, fundraisingu neboli financování a lobbingu ve vztahu právě k neziskovým organizacím.

Sedmou kapitolu, která je kapitolou poslední, jsem nazvala *Poslání neziskových organizací*, jejímž cílem je zjistit, jaká poslání neziskové organizace v současnosti mají a zjištěné poznatky shrnout.

1 HISTORICKÝ VÝVOJ NEZISKOVÉHO SEKTORU

Sdružování se v různých skupinách je lidem přirozené, o čemž z dostupných zdrojů svědčí informace o tom, že historie neziskového sektoru na území dnešní České republiky sahá až do 13. století. Vznik prvních organizací má původ v křesťanství – založení náboženských a literátských bratrstev, mariánských družin. Jejich úkolem bylo zejména šířit povědomí o literatuře, kultuře, etice a filozofii, dále pak o lásce, mezilidských vztazích a v neposlední řadě o úctě k Bohu. Na našem území byla také snaha o založení řemeslných organizací, tzv. cechů. Již za vlády krále Přemysla Otakara II. vlastnili pražští řezníci svá privilegia a v roce 1365 udělil Karel IV. privilegia i Bratrstvu malířů v Praze.¹

Během husitské revoluce došlo k prvnímu významnému oslabení katolické církve, ta si však svoje postavení získala zpět po roce 1620 za vlády Habsburků tzv. rekatolizací. Postupem času však měl stát nad církví takovou moc, až ji nakonec vytěsnil ze vzdělávání a sociální péče. Ta byla za vlády Josefa II. v rukou státu. Bylo zrušeno několik klášterů, jejich majetek byl zabaven a svěřen světským charitám a nadacím zřízených pro humanitární účely. V tomto období byly i nadace podřízeny státu a byl nad nimi ustanoven státní dohled zemské vlády. Musely předkládat zakládací listiny a roční výkazy o stavu jejich majetku.²

Počátek 19. století se stal obdobím, který přál vzniku novým vědeckým, kulturním, hospodářským a osvětovým spolkům. Na našem území vzniká první český čtenářský spolek (1828). 5. listopadu 1843 vydal vídeňský dvůr Dekret dvorské kanceláře, který měl již charakter spolkového zákona. V roce 1849 byl vydaný prozatímní spolkový zákon, podle něhož mohly nepolitické nevýrobní spolky vznikat bez povolení úřadů s následnou ohlašovací povinností. V roce 1852 je vydán Spolkový zákon č. 253/1852 říšského zákoníku, který je však příliš svazující, a proto roku 1867 vychází zákon O právě spolčovacím. Československá republika jej převzala v roce 1918 a byl platný až do roku 1951.³

¹ ANDERLE, Petr. Útržky z historie občanské společnosti. Máme na čem stavět. In: *Nadace Neziskovky.cz* [online]. [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <http://www.neziskovky.cz/clanek/1075/0/hledej/utrzkyy-z-historie-obcanske-spolecnosti/>.

² FRIČ, Pavol, GOULLI Rochdi a kol. *Neziskový sektor v ČR: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University*, Praha, 2000.

³ ANDERLE, Petr. Útržky z historie občanské společnosti. Máme na čem stavět. In: *Nadace Neziskovky.cz* [online]. [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <http://www.neziskovky.cz/clanek/1075/0/hledej/utrzkyy-z-historie-obcanske-spolecnosti/>.

Díky vzniku samostatného státu v roce 1918 se otevřel prostor pro činnost různých dobrovolných aktivit. Organizace byly zřizovány na základě spolkového práva a zahrnovaly několik forem, např. náboženské, soukromé, obecní nebo tzv. polooficiální spolky, které byly nadány velkým množstvím kompetencí. Jednalo se například o Československý červený kříž nebo o Masarykovu ligu proti TBC. V meziválečném období zde také existovalo několik spolků, které se věnovaly péči o chudé a mládež. Dále zde fungovaly spolky pro volný čas, za zmínku stojí pěvecký spolek Hlahol, který vznikl již v roce 1861 a nejnámější tělovýchovný spolek Sokol, jehož vznik se datuje roku 1862. Zvyšuje se také počet organizací, které se věnují především kultivování měst a ochraně přírody.⁴

Na konci 30. let 20. století byl díky okupaci přerušen vývoj neziskového sektoru, došlo k výraznému omezení a přísné kontrole všech organizací. Byly likvidovány politické strany, vědecké, kulturní, humanitární a jiné organizace a pokud nebyly úplně zrušeny, došlo k jejich radikální reformaci a sjednocení. Roku 1948 omezil politický systém sdružování obyvatel na centrálně řízené masové organizace a účast v nich byla zejména formální. Počátek 50. let pak znamenal konec nadací, v roce 1953 byly zrušeny úplně až na výjimku, kterou tvořila nadace Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových.⁵

Politické uvolnění v 60. letech 20. století mělo velký význam pro činnost církví, jednalo se zejména o znovunavázání mezinárodních vztahů mezi státem a Vatikánem. V oblasti tělovýchovy a sportu došlo k přípravám na obnovení spolků Sokol a Orel. V tomto období také narůstal zájem o angažování se v různých kulturních svazích, ustavil se Svaz vědeckých pracovníků. Tento pozitivní vývoj však potlačil vpád vojsk Varšavské smlouvy a následné období tzv. normalizace. Došlo k nahrazení neziskových organizací tzv. rozpočtovými a příspěvkovými organizacemi. Skutečné občanské organizace do roku 1989 legálně neexistovaly, některé formy byly sice povoleny, ale podléhaly přísné kontrole ze strany státu. Ojedinele vznikala na základě petic seskupení, která však byla od počátku pronásledována režimem. Prvním seskupením byla Charta 77. Druhá polovina 80. let se nesla

⁴ PEHE, Jiří. Historie neziskového sektoru v letech 1918 – 1989. In: *Univerzita obrany* [online]. [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: https://moodle.unob.cz/pluginfile.php/28577/mod_folder/content/0/3Typologie%20neziskov%C3%BDch%20organizac%C3%AD_Historie%20NNO.pdf?forcedownload=1.

⁵ PEHE, Jiří. Historie neziskového sektoru v letech 1918 – 1989. In: *Univerzita obrany* [online]. [2019-03-02.] Dostupné z: https://moodle.unob.cz/pluginfile.php/28577/mod_folder/content/0/3Typologie%20neziskov%C3%BDch%20organizac%C3%AD_Historie%20NNO.pdf?forcedownload=1.

v duchu sílící aktivity občanů, která do jisté míry pomohla ke změně politického systému. Vše vyvrcholilo na podzim roku 1989, kdy došlo k pádu komunismu.⁶

Po Sametové revoluci byl zaznamenán obrovský nárůst nejen politických stran a soukromých podniků, ale také neziskových organizací. Z dostupných dat je zřejmé, že v roce 1989 bylo registrováno 2 000 občanských sdružení, v roce 1992 jich bylo téměř 20 000 a v roce 1995 jejich počet stoupl dokonce na 33 000. Neziskovému sektoru svítla naděje na jeho obnovu, neměla však dostatečnou podporu ze strany vlády, například neexistovala žádná legislativa, nebyla dořešena transformace rozpočtových a příspěvkových organizací, atd. Nakonec si však neziskové organizace svoje místo ve společnosti našly.⁷

2 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA NEZISKOVÉHO SEKTORU

Neziskový sektor je v České republice rozdělen na dvě části, a to na **veřejný** (vládní) neziskový sektor a **soukromý** (nevládní) neziskový sektor.⁸ V legislativě však dosud chybí přesná definice neziskového sektoru obecně, což způsobuje jisté problémy v chápání toho, co vlastně neziskový sektor je. Můžeme se setkat také s pojmy jako dobrovolnický sektor, občanský sektor či třetí sektor. Tento terminologický problém se pokusil vyřešit americký sociolog Lester M. Salomon pomocí definice, ve které je obsaženo pět charakteristických znaků, kterými by se měly vyznačovat **nevládní** organizace neziskového sektoru.

Podle této definice jsou soukromé neziskové organizace:

- institucionalizované, mají jistou organizaci,
- soukromé, oddělené od státní správy, to však nevyklučuje státní podporu a např. členství státních zaměstnanců,
- nerozdělují zisk mezi své zakladatele, členy, zaměstnance nebo členy svých orgánů, svůj zisk jsou povinné investovat zpět do svého poslání,
- samosprávné a nezávislé, mají svá vlastní pravidla, ovládají samy sebe,

⁶ PEHE, Jiří. Historie neziskového sektoru v letech 1918 – 1989. In: *Univerzita obrany* [online]. [2019-03-02]. Dostupné z: https://moodle.unob.cz/pluginfile.php/28577/mod_folder/content/0/3Typologie%20neziskov%C3%BDch%20organizac%C3%AD_Historie%20NNO.pdf?forcedownload=1.

⁷ PEHE, Jiří. Historie neziskového sektoru v letech 1918 – 1989. In: *Univerzita obrany* [online]. [2019-03-02]. Dostupné z: https://moodle.unob.cz/pluginfile.php/28577/mod_folder/content/0/3Typologie%20neziskov%C3%BDch%20organizac%C3%AD_Historie%20NNO.pdf?forcedownload=1.

⁸ PEHE, Jiří. Definiční znaky neziskového sektoru a neziskových organizací. In: *Univerzita obrany* [online]. [2019-03-14]. Dostupné z: https://moodle.unob.cz/pluginfile.php/28577/mod_folder/content/0/2Typologie%20neziskov%C3%BDch%20organizac%C3%AD_Defini%C4%8Dn%C3%AD%20znaky.pdf?forcedownload=1

- dobrovolné, což se může projevit jako dobrovolná neplacená činnost pro organizaci a nebo jako forma darů.⁹

Naopak mezi rysy **veřejného (vládního)** neziskového sektoru patří:

- veřejná prospěšnost,
- institucionalizace,
- veřejné vlastnictví,
- neziskovost,
- podřízenost a závislost na státu nebo na jiné vládní úrovni,
- činnost realizována profesionály.¹⁰

2.1 Teorie neziskových organizací

Abychom ještě lépe porozuměli tomu, co jsou neziskové organizace, je třeba se také zaměřit na teorie jejich vzniku. Níže uvedené přístupy patří mezi nejvýznamnější.

2.1.1 Teorie vládních a tržních selhání

Tato teorie bývá také někdy nazývána jako teorie veřejných statků a je spojována především s ekonomem Burtem Weisbrodem. Veřejné statky nelze poskytovat prostřednictvím cenového mechanismu trhu, a proto nastupuje stát, který tak výrazně zasahuje do ekonomiky. Weisbrod upozorňuje na to, že demokratický systém se snaží uspokojovat potřeby tzv. voliči mediánovi, na druhé straně však přetrvává neuspokojená poptávka po veřejných statcích nějakou menšinou (či více menšinami). Čím více je společnost různorodá (náboženství, tradice, atd.), tím větší je pravděpodobnost, že stát v tomto ohledu selže. V důsledku selhání trhu i státu se lidé tedy sdružují v různých neziskových organizacích, které jim pomohou jejich potřeby zabezpečit.¹¹

2.1.2 Teorie informační asymetrie

Tato teorie vychází z asymetrie neboli nedostatku informací mezi spotřebiteli. Ti nakupují a spotřebovávají statky a služby, u kterých však nemohou posoudit jejich kvalitu

⁹ FRIČ, Pavol, GOULLI Rochdi a kol. *Neziskový sektor v ČR: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University*, Praha, 2000.

¹⁰ PEHE, Jiří. *Definiční znaky neziskového sektoru a neziskových organizací*. In: *Univerzita obrany* [online]. [2019-03-14]. Dostupné z: https://moodle.unob.cz/pluginfile.php/28577/mod_folder/content/0/2Typologie%20neziskov%C3%BDch%20organizac%C3%AD_Defini%C4%8Dn%C3%AD%20znaky.pdf?forcedownload=1

¹¹ WEISBROD, Burton. *The Voluntary Nonprofit Sector*. Lexington, Massachusetts. Lexington Books 1977.

právě z důvodu nedostatečné informovanosti. Zejména pak u některých služeb je velice obtížné zjistit skutečnou kvalitu. Spotřebitelé jsou si toho vědomi, a proto se obrací na neziskové organizace, protože vědí, že ty nejsou zakládány za účelem dosažení zisku, ale mají jiné cíle. Proto jim také připisují status „důvěryhodnosti“.¹²

2.1.3 Teorie státu blahobytu

Tento přístup pohlíží na neziskové organizace jako na něco, co by mělo patřit do historie, případně doplňovat úlohu uspokojování potřeb mezi trhem a státem.¹³

2.1.4 Teorie vzájemné závislosti

Tato teorie je založena na vzájemné spolupráci mezi státem a neziskovými organizacemi. Na jedné straně stát pro sebe využívá činnost neziskových organizací, které rychleji reagují na určitou poptávku lidských potřeb, na straně druhé se může jednat o opačný případ, kdy neziskový sektor selže v důsledku svých omezených možností. Profesor Lester Salamon toto selhání popisuje následovně:

- Filantropická nedostatečnost – neziskové organizace nemají dostatek lidských nebo materiálních zdrojů, a proto se musí vzdát některých svých činností.
- Filantropický paternalismus – jedná se o to, že se některé organizace mívají se svým posláním, tzn. nepodporují aktivní činnosti jednotlivců, nepodporují sebedůvěru, nemotivují atd., naopak si myslí, že klienti se neumí sami správně rozhodovat a dělají vše za ně.
- Filantropický amatérismus – v tomto případě trpí neziskové organizace nedostatečným počtem odborných pracovníků či členů. Některé organizace na tento problém samy upozorňují.
- Filantropický partikularismus – neziskové organizace nejsou schopny včas uspokojit poptávku a reagovat tak v dostatečné míře a kvalitě na potřeby lidí.¹⁴

¹² REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3. aktualizované vydání. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 978-80-86929-54-5.

¹³ REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3. aktualizované vydání. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 978-80-86929-54-5.

¹⁴ REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3. aktualizované vydání. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 978-80-86929-54-5.

2.2 Rekodifikace soukromého práva a její dopad na neziskový sektor

Rozsáhlá rekodifikace soukromého práva, jejíž součástí je i nový Občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb., dále jen „NOZ“), Zákon o obchodních korporacích (zákon č. 90/2012 Sb.) a několik dalších nových nebo novelizovaných zákonů, postihla ve velké míře také oblast neziskového sektoru. Dříve nejrozšířenější forma neziskové organizace – občanské sdružení – zanikla k 1. 1. 2014 se vznikem nového občanského zákoníku (a zároveň zániku zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů) a je tímto zákonem považována za spolek. Občanské sdružení má právo změnit svoji formu na ústav nebo na sociálního družstvo dle jiného zákona. Organizační jednotky sdružení se podle NOZ považují za pobočné spolky. Tuto problematiku upravuje nový Občanský zákoník v přechodných a závěrečných ustanoveních, konkrétně v § 3045 odst. 1 a 2.

Dále byl zrušen zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a nyní tyto formy neziskových organizací upravuje rovněž nový Občanský zákoník, který je řadí pod tzv. fundace. Nová legislativní úprava je těmito organizacemi vítána, jelikož jim otvírá nové možnosti.

Nová právní úprava měla také zásadní dopad na obecně prospěšné společnosti. Pokud existovaly nebo byly založeny před nabytím účinnosti nového Občanského zákoníku, řídí se nadále dosavadními právními předpisy, tj. zákonem č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech. Nesmí se však zakládat společnosti nové. Dle § 3050 NOZ dále platí, že tyto společnosti mají právo transformovat se na ústav, nadaci nebo nadační fond.

Zájmová sdružení nový Občanský zákoník nezná, stále ale existují a řídí se zrušeným zákonem č. 40/1964 Sb. Obdobně jako u obecně prospěšných společností platí, že se již nesmí zakládat nová. Zájmové sdružení právnických osob má právo změnit svoji právní formu na spolek, což je zakotveno v § 3051 NOZ.

Občanský zákoník zavádí novou právní formu – ústav. V § 402 NOZ je uvedeno, že ústav je *právníká osoba ustavená za účelem provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní i majetkové složky*. Ústav je pojen s řadou společných znaků obecně prospěšné organizace, zejména pak jeho obecná povaha.

Evidované právnické osoby (církvní neziskové organizace) se nadále řídí zákonem č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech.

V současnosti tedy na území České republiky můžeme najít tyto neziskové organizace:

- spolky,
- nadace,
- nadační fondy,
- ústavy,
- evidované právnické osoby,
- obecně prospěšné společnosti,
- zájmová sdružení právnických osob.

2.3 Neziskové organizace v České republice dle nového Občanského zákoníku

Neziskovým organizacím je v České republice připsána forma právnické osoby. Nový Občanský zákoník v § 20 říká, že *právnická osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost nebo jehož právní osobnost uzná. Právnická osoba může bez zřetele na předmět své činnosti mít práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou.* Více o právnických osobách nalezneme v § 118 – § 418 NOZ, kde je mimo jiné vymezeno i členění těchto osob, a to následovně:

- Korporace (§ 210 – § 302) – jedná se o společenství osob. Dle NOZ řadíme mezi korporace spolky a pobočné spolky.
- Fundace (§ 303 – § 401) – jedná se o právnickou osobu, která je založena za nějakým určitým účelem. Je ustanovena zakladatelským právním jednáním nebo zákonem, v nichž musí být určeny i její majetkové zajištění a účel. Patří sem nadace a nadační fondy.
- Ústav (§ 402 – § 418) – jedná se o právnickou osobu, k jehož společensky nebo hospodářsky užitečné činnosti využívá své majetkové i osobní složky. Vzniká zápisem do veřejného rejstříku.¹⁵

Všechny právnické osoby musí mít specifické znaky, a to název (§ 132), sídlo (§ 136), účel (§ 144) a orgány právnické osoby (§ 151).

2.3.1 Vize, poslání a cíle neziskové organizace

Úspěch neziskové organizace stojí na samém počátku, kde je myšlenka, že chceme něco udělat. Samotný nápad však nestačí, nejprve je nutné si zodpovědět několik otázek,

¹⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

zejména pak tyto: „Je na trhu mezi klienty poptávka po mém nápadu?“, „Mám dostatek zázemí, lidí, financí?“, „Mám nějakou konkurenci, existují podobně zaměřené organizace?“, „Čím se mohu odlišit od konkurence?“, „Jak bude vypadat provoz?“. ¹⁶ Pokud máme odpovědi na tyto otázky, je třeba si stanovit vize, které pak doplňují samotné poslání neziskové organizace. Vize jsou charakteristické tím, že hledí do budoucnosti, mají krátkou a výstižnou definici, jsou srozumitelné a může je sdílet více organizací. ¹⁷

Příklady některých vizí:

- Chceme pomáhat chudým a nemocným lidem.
- Chceme pečovat o domestikována zvířata v nouzi.
- Chceme zlepšovat kvalitu života na vesnici pomocí moderních technologií.
- Chceme zvyšovat vzdělanost společnosti.
- Chceme rozvíjet a podporovat kulturní dědictví, apod.

Každá nezisková organizace musí mít také své poslání, které je nezbytné pro naplnění statutu právnické osoby. Poslání by mělo být jednoduché, srozumitelné, stručné, motivační, mělo by vyjadřovat, co daná organizace dělá a pro koho, mělo by vymezovat její jedinečnost a měli by s ním být ztotožněni její zaměstnanci. Je důležité například zejména proto, že předurčuje právní formu organizace, informuje jím veřejnost a podporovatele, motivuje zaměstnance a dobrovolníky a v neposlední řadě také utváří tvář a image organizace. ¹⁸ Poslání musí vycházet ze základní filozofie neziskových organizací, tzn. uspokojování potřeb lidí, které nedokáže zabezpečit trh, v případě soukromých organizací ani veřejný sektor. Musí být konkrétně formulováno, aby se později mohlo stát podkladem pro stanovení cílů organizace a v neposlední řadě by mělo být srozumitelné všem subjektům, např. dárcům, sponzorům, kontrolním institucím.

Neziskové organizace musí mít také své cíle, kterých by mělo být dosaženo v určitém časovém období. Hovoříme o cílech operativních, krátkodobých (méně než 3 roky),

¹⁶ ŠEDIVÝ, Marek, MEDLÍKOVÁ, Olga. *Úspěšná nezisková organizace*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0249-5.

¹⁷ REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3. aktualizované vydání. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 978-80-86929-54-5.

¹⁸ ŠEDIVÝ, Marek, MEDLÍKOVÁ, Olga. *Úspěšná nezisková organizace*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0249-5.

střednědobých (3 – 10 let) a dlouhodobých (10 – 15 let). Tyto cíle bývají odvozené od poslání.¹⁹

2.3.2 Založení a vznik právnické osoby

K založení a vzniku právnické osoby nedochází v jeden a ten samý časový okamžik. Nejdříve je sepsáno zakladatelské právní jednání (zakládací listina, stanovy, apod.), čímž dojde k založení právnické osoby a k vzniku dojde až dnem zapsání do rejstříku (časový odstup může být několik týdnů nebo dokonce i měsíců). Je ovšem možné jednat za právnickou osobu ještě před jejím vznikem. Takovému jednání činí buď sám zakladatel a nebo člen orgánu. Do tří měsíců od tohoto jednání však může na sebe právnická osoba převzít jeho účinky a v takovém případě se má za to, že je z tohoto jednání oprávněná a zavázaná již od počátku.²⁰ K založení právnické osoby může dále dojít ze zákona, z rozhodnutí orgánu veřejné moci, případně jiným způsobem, stanoveným v jiném předpise.

2.3.3 Název právnické osoby

V zákoně jsou stanoveny určité rysy, které by měly nebo naopak neměly obsahovat název organizace. Název nesmí vyvolávat klamavý dojem, co se povahy organizace týče, např. právní forma spolek nesmí být užita pro nadaci. Samotná právní forma však k odlišení názvu nestačí, název nesmí obsahovat příznačné prvky jiné organizace, není-li mezi nimi vzájemný vztah. Soulad názvu s právní úpravou posuzují rejstříkové soudy v řízení o zápis názvu do veřejného rejstříku. Pokud je shledán nesoulad se zákonem, dojde k zamítnutí, pokud se jedná o nově vznikající organizaci, vůbec k jejímu vzniku nedojde.²¹

2.3.4 Sídlo právnické osoby

Každá právnická osoba, tedy i nezisková organizace, musí mít své sídlo, které je zapsáno ve veřejném rejstříku. K zápisu do tohoto rejstříku je nutný výslovný souhlas majitele nemovitosti s umístěním sídla. Vlastníkem nemovitosti je ten, kdo je zapsaný v katastru nemovitostí. Zákon také umožňuje mít sídlo v bytě za předpokladu, že to nenarušuje klid a pořádek v domě.

¹⁹ REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3. aktualizované vydání. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 978-80-86929-54-5.

²⁰ VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5477-2.

²¹ VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5477-2.

2.3.5 Orgány právnické osoby

Právnická osoba může mít jednočlenné a nebo vícečlenné orgány, popřípadě jím může být i jiná právnická osoba, ta je však povinná zmocnit fyzickou osobu, která ji bude při výkonu funkce zastupovat, jinak platí, že ji zastupuje člen jejího statutárního orgánu. Zákonná úprava předepisuje u většiny právnických osob strukturu těchto orgánů, výjimku tvoří spolky. Člen voleného orgánu, jedná-li se o fyzickou osobu, musí být plně svéprávný a bezúhonný. V případě, že je účel neziskové organizace spojován s činností nezletilých nebo osob s omezenou svéprávností, může zakladatelské právní jednání určit, že členem voleného orgánu může být nezletilý nebo osoba s omezenou svéprávností. Kolektivní orgán rozhoduje většinou přítomných členů za předpokladu, že tomu v zakladatelském právním jednání nebylo stavěno jinak. Zakladatelské právní jednání také může zakotvit, že dojde-li v případě hlasování k rovnosti hlasů, má rozhodující hlas předsedající.²²

2.3.5.1 Působnost orgánů právnické osoby

Za předpokladu, že zákon, rozhodnutí veřejné moci nebo zakladatelské právní jednání nestanoví jinak, platí, že veškerá působnost náleží statutárnímu orgánu.

2.3.5.2 Odpovědnost člena orgánu právnické osoby

Přijetím funkce člena voleného orgánu se tato osoba zavazuje vykonávat tuto funkci s péčí řádného hospodáře, tzn. pečlivě, s potřebnou odborností, v dobré víře a loajálně. K porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře dojde v případě nečinnosti, tzn. v případě, kdy tato osoba mohla a měla konat a dále k tomuto porušení dojde také tehdy, kdy osoba, která funkci převzala, věděla či mohla vědět, že na ni nebude stačit. Členové volených orgánů jsou odpovědní nést následky za škody, které způsobí při výkonu své funkce. Pokud člen způsobenou škodu neuhradil, jakýkoli věřitel právnické osoby má po něm nárok na vymáhání své pohledávky až do výše neuhrazené škody. Náhrada škody probíhá z vlastního majetku daného člena orgánu. Toto pravidlo se nevztahuje na členy nevolených orgánů.²³

2.3.5.3 Odměňování členů orgánů

U každé formy právnické osoby se odměňování členů řeší jinak, vždy ale lze vyplácet pevnou odměnu (např. měsíční) a odměnu pohyblivou (např. jednou za rok v závislosti na

²² VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5477-2.

²³ VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5477-2.

výsledcích organizace). Obvykle to bývá řešeno tak, že odměnu pobírají ti členové, jejichž výkon funkce je chápán jako zaměstnání, jedná se například o ředitele ústavů či tajemníků spolků, apod. Členové těch orgánů, které se nescházejí často, většinou žádnou odměnu nedostávají.²⁴

Funkci statutárního orgánu však nelze vykonávat na základě pracovní smlouvy, jelikož se nejedná o výkon závislé práce ve smyslu § 2 zákoníku práce. V praxi toto omezení představuje pro neziskové organizace problém a je to řešeno tak, že se uzavře pracovní smlouva s jinou pracovní náplní než jakou představuje výkon statutárního orgánu. Tato smlouva je uzavírána různým způsobem, závisí na právní formě dané neziskové organizace. V některých případech tak může dojít i k situaci, že daná osoba uzavírá pracovní smlouvu sama se sebou.²⁵

2.3.5.4 Jednání za právnickou osobu

Za právnickou osobu jedná statutární orgán a pokud má tato osoba kolektivní statutární orgán, každý člen tohoto orgánu může jednat samostatně, pokud není stanoveno jinak. Dále platí, že právnickou osobu taktéž zastupují zaměstnanci a členové v obvyklém rozsahu jejich funkce.²⁶

2.3.6 Zrušení a zánik právnické osoby

Ke zrušení právnické osoby může dojít právním jednáním, rozhodnutím orgánu veřejné moci, uplynutím doby, dále pak z důvodu dosažení cíle, pro který byla tato osoba založena, případně z dalších důvodů stanovené zákonem. Po zrušení právnické osoby je vyžadována její likvidace, musí být ustanoven likvidátor, který tento proces provede řádně v souladu se zákonem.²⁷

2.4 Členění neziskového sektoru dle typu jejich funkce

Toto členění se týká nestátních neziskových organizací, neboli organizací, které jsou zakládány soukromou sférou.

²⁴ VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5477-2.

²⁵ VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5477-2.

²⁶ VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5477-2.

²⁷ VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5477-2.

Servisní neziskové organizace – jedná se většinou o nečlenské organizace, které usilují o profesionalizaci a nebo jí již dosáhly. Patří sem zejména organizace zaměřené na oblast zdravotnictví, poskytování sociálních služeb či humanitární pomoci.

Advokační neziskové organizace – sem spadají členské (např. spolky) i nečlenské (např. nadace, nadační fondy) organizace. Hrají velkou roli v oblasti prosazování změn nebo naopak jejich bránění vůči veřejným nebo soukromým institucím. Bojují za práva vybraných skupin či veřejných zájmů, např. ochrana zdraví nebo životního prostředí.

Filantropické neziskové organizace – jedná se o nadace a nadační fondy.

Zájmové neziskové organizace – tyto organizace řadíme mezi nejpočetnější skupinu neziskových organizací u nás a jsou postaveny výhradně na členském principu (spolky).²⁸

2.5 Členění neziskového sektoru dle oborů

Působení neziskových organizací je velmi široké, a proto je nutné tuto činnost rozdělit do několika přehledných kategorií:

- **kultura a umění** – např. divadla, muzea, knihovny; **sport a rekreace** – např. sportovní a společenské kluby, tábory pro děti,
- **vzdělání a výzkum** – např. vzdělávání dospělých, podpora výzkumných ústavů,
- **zdraví** – např. rehabilitační zařízení, domácí ošetření,
- **sociální služby** – např. poskytování služeb seniorům a handicapovaným, péče o děti, mládež a rodinu, pomoc lidem bez domova,
- **ekologie** – např. ochrana životního prostředí, ochrana zvířat,
- **rozvoje obce (komunity) a bydlení** – např. rozvíjení sídlištních a sousedských aktivit, hasičů, bytových družstev,
- **ochrana práv a obhajoba zájmů** – např. poskytování právního poradenství, prevence kriminality, ochrana spotřebitele; **politika** – např. podpora politických stran a hnutí,
- **organizování dobročinnosti** – např. charitativní organizace, centra pro dobrovolníky,
- **náboženství** – např. podpora kostelů, synagog, mešit a ostatních míst pro bohoslužby a obřady,
- **mezinárodní aktivity** – např. výměna přátelských a kulturních programů, rozvojová pomoc,

²⁸ Nadace Neziskovy.cz. Typologie NNO v ČR podle Státní politiky vůči NNO v letech 2015 – 2020 [online]. [2019-03-11]. Dostupné z: https://www.neziskovky.cz/clanky/511_692/fakta_typy-neziskovych-organizaci/

- profesní a pracovní vztahy,
- jiné.²⁹

3 KONKRÉTNÍ CHARAKTERISTIKA NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

V následujících podkapitolách se budu věnovat rozboru jednotlivých soukromých neziskových organizací, tzn. spolkům, nadacím, nadačním fondům, ústavům, evidovaným právnickým osobám, obecně prospěšným společnostem a zájmovým sdružením právnických osob. Poslední podkapitola pak zobrazuje vývoj počtu některých organizací od roku 2014.

3.1 Spolky

Spolky jsou upraveny v novém Občanském zákoníku (dále jen „NOZ“) v § 214 – § 302, zároveň pak pro ně platí ustanovení v § 118 – § 209, která pojednávají o právnických osobách obecně a dále pak ustanovení § 210 – § 213 o korporacích. Podle NOZ mohou spolek založit minimálně tři osoby se společným zájmem jako samosprávný a dobrovolný svazek. Hlavní činností spolku může být jen uspokojování a ochrana zájmů, k jejichž naplnění byl spolek založen. Hlavní činností nemůže být podniková nebo jiná výdělečná činnost. Spolek může mít vedle hlavní činnosti hospodářskou činnost, která spočívá v podnikání nebo v jiné výdělečné činnosti, její účel však musí podporovat činnost hlavní či se musí jednat o hospodárné využití majetku spolku. Zisk z činností spolku lze využít pouze pro spolkovou činnost včetně správy spolku.³⁰

K založení spolku může dojít dvojím způsobem, a to buď v případě, kdy se sejdou zakládající členové a dohodnou se na obsahu stanov a nebo usnesením ustavující schůze. Nejdříve je nutné vypracovat návrh stanov, které musí obsahovat:

- název a sídlo spolku (název spolku musí obsahovat slovo „spolek“, „zapsaný spolek“ a nebo zkratku „z. s.“),
- účel spolku,
- práva a povinnosti členů vůči spolku, popřípadě určení způsobu, jak jim budou práva a povinnosti vznikat,

²⁹ LESTER M. Salamon, ANHEIER, K. Helmut. The International Classification of Nonprofit Organizations: ICNPO-Revision 1, 1996. The Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project, Working Paper No. 19, June 1996.

³⁰ § 214 – § 217 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

- určení statutárního orgánu.³¹

Ustavující schůzi svolá svolavatel minimálně 30 dnů před jejím konáním a z pozvánky musí být zřejmé místo, čas a pořad zasedání.³² *Každý, do se dostaví na ustavující schůzi a splňuje podmínky pro členství ve spolku, se запиše do listiny přítomných, podepíše se k údajím o svém jménu a bydlišti nebo sídlu. Správnost a úplnost listiny přítomných ověří svolavatel nebo osoba jím pověřená. Platí, že osoby zapsané v listině přítomných podaly řádnou přihlášku do spolku.*³³ *Kdo hlasoval proti přijetí návrhu stanov, může od přihlášky do spolku odstoupit. O tom musí být učiněn záznam v listině přítomných opatřený podpisy odstupujícího a toho, kdo záznam učinil.*³⁴

Spolek vzniká zapsáním do spolkového rejstříku, jež je upraven v zákoně č. 304/2013 Sb., zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Tento rejstřík vede rejstříkový soud. Návrh na zápis spolku podávají zakladatelé nebo osoba určená ustavující schůzí. K návrhu na zápis je nutné připojit souhlas vlastníka s umístěním sídla spolku, souhlas člena spolku, že bude zapsán do spolkového rejstříku jako statutární orgán, a také čestné prohlášení tohoto člena, ve kterém dokládá, že je svéprávný a není v úpadku. Dále je třeba připojit zápis z ustavující schůze, případně zápis o shodě zakladatelů na obsahu stanov.³⁵ V neposlední řadě je nutné podat elektronický formulář vyplněný na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti. Tuto povinnost zakládá § 18 a následující zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a § 17 nařízení vlády č. 351/2013 Sb. V případě, že spolek není zapsán do veřejného rejstříku ve lhůtě do 30 dnů od podání návrhu a není-li ani vydáno rozhodnutí o odmítnutí zápisu, má se za to, že je tento spolek zapsán do veřejného rejstříku třicátým dnem od podání návrhu.

Vznikem spolku dochází k přijetí členů, toto členství se váže výhradně na osobu člena, nestanoví-li stanovy jinak a o tomto přijetí rozhoduje nejvyšší orgán spolku. Přijetím do spolku je člen vázán stanovami. V NOZ najdeme také ustanovení, která se vztahují k zániku členství, a to konkrétně v § 237 – § 242. K zániku členství může dojít vystoupením, vyloučením a dalšími způsoby uvedených ve stanovách nebo v zákoně. O vyloučení člena spolku rozhoduje statutární orgán, není stanoveno jinak ve stanovách.

³¹ § 216 a § 218 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³² § 249 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³³ § 223 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁴ § 224 odst. 4 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁵ KAUST, Petr. Založení spolku (nový občanský zákoník). In: *Právní linka.cz* [online]. [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://www.pravnilinka.cz/obcansky-zakonik/zalozeni-spolku>

Zákon stanovuje, že spolek musí mít statutární orgán (individuální nebo kolektivní) a nejvyšší orgán (členská schůze). Statutární orgán vystupuje za spolek navenek, jedná za něj a řídí jeho činnost, nejvyšší orgán pak většinou určuje hlavní činnost spolku, rozhoduje o stanovách a jejich změně, rozhoduje o přijetí a vyloučení členů, schvaluje výsledek hospodaření. Právní úprava spolku je z velké části dispozitivní, proto je možné sloučit statutární orgán a nejvyšší orgán do jednoho.

Další orgány, které se mohou ve spolcích vyskytovat, jsou kontrolní a rozhodčí komise. Zda budou v daném spolku zřízeny či nebudou, je zakotveno ve stanovách. V zákoně je stanoveno, že kontrolní komise musí mít minimálně tři členy a členství v této komisi je neslučitelné s členem statutárního orgánu. Tato komise dohlíží na správnost vedení určitých záležitostí spolku, a také na to, zda spolek vykonává svoji činnost v souladu s právními předpisy a stanovami. Pokud stanovy spolku zřizují rozhodčí komisi, musí mít tři členy a tito členové nesmí působit jako statutární orgán nebo jako kontrolní komise. Úkolem rozhodčí komise je rozhodování sporných záležitostí spolkové samosprávy a pokud působnost tohoto orgánu není vymezena ve stanovách, platí, že rozhoduje spory mezi členem a spolkem o placení členských příspěvků a přezkoumává rozhodnutí o vyloučení.

Spolek může zřídit pobočný spolek, který je samostatnou právnickou osobou, má vlastní právní osobnost a vlastní IČ a vykonává určité vymezené úkoly. Činnost pobočného spolku je upravena ve stanovách.

Zrušit spolek může soud na základě návrhu osoby, která na tom má oprávněný zájem a nebo bez návrhu, a to na základě situací uvedené v zákoně.

3.2 Nadace

Nový Občanský zákoník přebírá úpravu nadací, která byla dříve obsažena v zákoně č. 227/1997 Sb., zákon o nadacích a nadačních fondech. V NOZ se tomuto věnuje v § 306 – § 393, zároveň je pak nutné brát v potaz § 210 – § 213, které se vztahují na právnické osoby obecně a dále pak § 303 – § 305 o fundacích.

Nadace je zakládána k trvalé službě společensky nebo hospodářsky užitečnému účelu. Účel nadace může být veřejně prospěšný nebo dobročinný. Nadace však nesmí být založena za účelem podpory politických stran a hnutí nebo jiné účasti na jejich činnosti. Zákon

stanovuje, že nadace může podnikat, ale pouze v rámci své vedlejší činnosti a zisk z tohoto podnikání plyne výhradně na podporu účelu této nadace.³⁶

Nadace se zakládá nadační listinou, kterou může být zakládací listina nebo pořízení pro případ smrti. V případě, že nadaci zakládá více zakladatelů, má se za to, že se jedná o zakladatele jediného. Nadační listina vyžaduje formu veřejné listiny.

Zakládací listina musí obsahovat alespoň:

- název (název nadace obsahuje slovo „nadace“; pravidelnou součástí názvu nadace je označení poukazující na její účel) a sídlo nadace,
- jméno zakladatele a jeho bydliště nebo sídlo,
- vymezení účelu, pro který se nadace zakládá,
- údaj o výši vkladu každého zakladatele,
- údaj o výši nadačního kapitálu,
- počet členů správní rady i jména a bydliště jejich prvních členů a údaj, jakým způsobem členové správní rady za nadaci jednají,
- počet členů dozorčí rady i jména a bydliště jejich prvních členů, případně, není-li dozorčí rada zřizována, jméno a bydliště prvního revizora,
- určení správce vkladů,
- podmínky pro poskytování nadačních příspěvků, případně okruh osob, jímž je lze poskytnout, nebo okruh činností, jež nadace může vzhledem k svému účelu vykonávat, anebo určení, že tyto náležitosti stanoví statut nadace.³⁷

V případě, že je nadační listina obsažena v pořízení pro případ smrti, obsahuje alespoň:

- název nadace,
- vymezení účelu, pro který se nadace zakládá,
- údaj o výši vkladu,
- údaj o výši nadačního kapitálu,
- podmínky pro poskytování nadačních příspěvků, případně okruh osob, jimž je lze poskytnout, anebo určení, že tyto náležitosti stanoví statut nadace.³⁸

³⁶ § 306 a § 307 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁷ § 310 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁸ § 311 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Nadace vzniká zápisem do veřejného rejstříku.

Statut nadace je interním dokumentem nadace, který konkretizuje, rozvádí či doplňuje ustanovení nadační listiny. Statut upravuje alespoň způsob jednání orgánů nadace a podmínky pro poskytování nadačních příspěvků, případně též okruh osob, kterým je lze poskytovat. Statut nadace je vydáván zakladatelem spolu s nadační listinou; pokud nedojde k vydání společně, platí, že je vydá po předchozím souhlasu dozorčí rady správní rada do jednoho měsíce ode dne vzniku nadace. O změnách statutu rozhoduje správní rada s předchozím souhlasem dozorčí rady, nevylučuje-li to listina. Nadace je povinna tento statut zveřejnit ve sbírce listin rejstříkového soudu, kde má každý právo do něj nahlédnout a činit si z něj výpisy, opisy nebo kopie. Toto právo je možné uplatnit taktéž v sídle nadace.

Před vznikem nadace musí být splněna vkladová povinnost a to tak, aby její minimálně výše dosahovala alespoň 500 000 Kč. Vklady do nadace přijme před jejím vznikem osoba, která je určena nadační listinou jako správce vkladů. Převzatý předmět předá správce vkladu nadaci bez zbytečného odkladu. Té osobě, která navrhuje zápis nadace do veřejného rejstříku, potvrdí správce vkladu v písemné podobě vkladovou povinnost těch, kteří ji již splnili, kdy ji splnili, jaký je předmět vkladu a jaká je souhrnná výše vkladu. Pokud by nadace nevznikla, vrátí správce vkladu předmět vkladu osobě, která jej splatila nebo vnesla.

Majetek nadace tedy tvoří nadační jistina (soubor předmětů vložených do nadace, případně nadační dary, minimální výše však musí být 500 000 Kč) a ostatní majetek. *Nadace používá svůj majetek v souladu s účelem uvedeným v nadační listině i ve statutu a za podmínek tam určených k poskytování nadačních příspěvků, k zajištění vlastní činnosti k naplnění svého účelu a k úhradě nákladů na zhodnocení nadační jistiny i nákladů na vlastní správu.*³⁹

Statutární orgán nadace je správní radou a tvoří jej minimálně tři členové. Členství ve statutárním orgánu je neslučitelné s členstvím v dozorčí radě nadace; dále tento člen nesmí být v pracovním poměru vůči nadaci a musí být bezúhonný ve vztahu k účelu nadace. Funkční období člena správní rady je pětileté a může se volit opakovaně. Správní rada zastupuje nadaci navenek a vykonává veškeré pravomoci, které nenáleží dozorčí radě nebo revizorovi. Dozorčí rada je kontrolní a revizní orgán a musí mít minimálně tři členy. Nadace

³⁹ § 338 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

má povinnost zřídit jí v případě, že její nadační kapitál vyšší než 5 000 000 Kč, jinak tuto činnost vykonává revizor.

Působnost dozorčí rady je stanovena v § 370 NOZ takto:

- dohlíží, zda správní rada vykonává působnost podle zákona a ve shodě s nadační listinou i statutem,
- kontroluje plnění podmínek stanovených pro poskytování nadačních příspěvků,
- upozorňuje správní radu na zjištěné nedostatky a podává návrhy na jejich odstranění,
- kontroluje, jak je vedeno účetnictví a přezkoumává roční, mimořádnou a konsolidovanou účetní závěrku,
- vyjadřuje se k výroční zprávě,
- nejméně jedenkrát ročně podává správní radě v písemné formě zprávu o své kontrolní činnosti.

Ke zrušení nadace dojde v případě, kdy bylo dosaženo účelu, pro který byla založena. Správní rada určí likvidátora; další postup řeší § 377 a následující NOZ.

3.3 Nadační fondy

Nadační fond upravuje poměrně stroze nový Občanský zákoník v § 394 – § 401. Obdobně jako u předchozích forem se na něj vztahují ustanovení o právnických osobách a dále pak jako u nadací ustanovení o fundacích.

Nadační fond je založen za účelem společenského nebo hospodářského užitku. Zakládá se zakladatelskou listinou nebo pořízením pro případ smrti.

Zakladatelské právní jednání obsahuje alespoň:

- název (musí obsahovat slova „nadační fond“) a sídlo nadačního fondu,
- jméno zakladatele a jeho bydliště nebo sídlo,
- vymezení účelu, pro který se nadační fond zakládá,
- údaj o výši vkladu, popřípadě o jeho nepeněžitém předmětu,
- počet členů správní rady i jména a bydliště jejích prvních členů a údaj, jakým způsobem členové správní rady za nadační fond jednají,
- počet členů dozorčí rady i jména a bydliště jejích prvních členů, nebo jméno a bydliště prvního revizora,

- určení správce vkladů,
- podmínky pro poskytování příspěvků z majetku nadačního fondu nebo vymezení okruhu činností, jež nadační fond může vzhledem k svému účelu vykonávat.⁴⁰

Nadační fond vzniká zápisem do veřejného rejstříku.

Majetek nadačního fondu je tvořen souborem vkladů a darů, jejichž předmět nemusí splňovat předpoklad trvalého výnosu, v tom se liší od nadace. Nadační fond nevytváří nadační jistinu ani nadační kapitál, což lze řadit mezi další rozdíly s nadací.

Mezi orgány nadačního fondu se řadí správní rada a dozorčí rada, případně revizor. Zákon však tyto orgány nijak blíže nespecifikuje.

Ke zrušení nadačního fondu dochází v případě, že není trvale možné, aby nadále plni svůj účel. Správní rada rozhodne o zrušení nadačního fondu s likvidací a zvolí likvidátora. Nadační fond může také zrušit soud na základě návrhu osoby, která na tom svědčí právní zájem. K této situaci může dojít za situace, kdy nadační fond neplní účel, ke kterému byl založen.

3.4 Ústavy

Nový Občanský zákoník zavádí ústav jako novou formu neziskové organizace a definuje ji jako *právní osobu ustavenou za účelem provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky. Ústav provozuje činnost, jejíž výsledky jsou každému rovnocenně dostupné za podmínek předem stanovených.*⁴¹

Ústav se zakládá zakládací listinou nebo pořízením pro případ smrti. Zakladatelské právní jednání obsahuje alespoň:

- název ústavu (musí obsahovat slova „zapsaný ústav“, případně zkratku „z. ú.“) a jeho sídlo,
- účel ústavu vymezením předmětu jeho činnosti, popřípadě i předmět jeho podnikání,
- údaj o výši vkladu, popřípadě o jeho nepeněžitém předmětu,
- počet členů správní rady i jména a bydliště jejich prvních členů,
- podrobnosti o vnitřní organizaci ústavu, nevyhradí-li se její úprava statutu ústavu.

⁴⁰ § 396 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁴¹ § 402 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zřídí-li zakladatelské právní jednání dozorčí radu, uvedou se v něm počet členů dozorčí rady a jména i bydliště jejích prvních členů.⁴²

Vydání statutu ústavu není povinné, zda bude vydán či nikoliv, určí zakladatelské právní jednání. Pokud správní rada ústavu statut vydá, upraví v něm vnitřní organizaci a podrobnosti o jeho činnosti. Statut musí být zveřejněn ve sbírce listin a každý do něj může nahlížet; toto právo je možné uplatnit i v sídle ústavu.

Statutárním orgánem ústavu je ředitel. Funkce ředitele se neslučuje s členstvím ve správní radě ani v dozorčí radě (byla-li zřízena) a ani v jiném orgánu obdobné povahy. Nejvyšším orgánem ústavu je správní rada, ta volí i odvolává ředitele, dohlíží na výkon jeho působnosti a rozhoduje o právních jednáních ústavu vůči řediteli. Člen správní rady nesmí být členem dozorčí rady, pokud byla zřízena. Funkční období je tříleté. Správní rada schvaluje rozpočet, řádnou a mimořádnou účetní závěrku a výroční zprávu ústavu. Dále rozhoduje o zahájení provozu obchodního závodu nebo jiné vedlejší činnosti ústavu.

Správní rada dává předchozí souhlas k právnímu jednání, kterým ústav:

- nabývá nebo pozbývá vlastnického práva k nemovité věci,
- vlastní nemovitou věc zatěžuje,
- nabývá nebo pozbývá právo autorské nebo průmyslové,
- zakládá jinou právnickou osobu nebo se na takové osobě podílí vkladem.

Správní rada také uděluje předchozí souhlas k tomu, kdy ústav nabývá nebo pozbývá vlastnické právo k movité věci, jejíž hodnota je vyšší než hodnota zakázky malého rozsahu podle zákona upravujícího veřejné zakázky.⁴³

Zrušit ústav může soud na základě návrhu osoby, která osvědčí právní zájem, a to v případě, kdy ústav neplní dlouhodobě svůj účel, ke kterému byl zřízen.

3.5 Evidované právnické osoby

Do této kategorie řadíme církve a náboženské společnosti a jejich úpravu lze nalézt v zákoně č. 3/2002 Sb., zákon o církvích a náboženských společnostech. Tento zákon definuje církve a náboženské společnosti jako *dobrovolné společenství osob s vlastní strukturou*,

⁴² § 405 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁴³ § 412 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

orgány, vnitřními předpisy, náboženskými obřady a projevy víry, založené za účelem vyznávání určité náboženské víry, ať veřejně nebo soukromě, a zejména s tím spojeného shromažďování, bohoslužby, vyučování, duchovní služby a případně obecně prospěšné společnosti.⁴⁴

Podmínkou pro registraci církve nebo náboženské společnosti je podání návrhu Ministerstvu kultury nejméně třemi fyzickými osobami, které dosáhly 18 let, jsou svéprávné a jsou občany České republiky. Tyto osoby musí návrh podepsat a jejich podpisy musí být úředně ověřené. Návrh musí obsahovat základní charakteristiku, učení a poslání, zápis o založení církve nebo náboženské společnosti na území České republiky, originál podpisů nejméně 300 zletilých občanů ČR, kteří se hlásí k této církvi a náboženské společnosti a základní dokument.⁴⁵

V základním dokumentu církve a náboženské společnosti musí být uvedeny následující údaje:

- název (nemusí obsahovat označení právní formy),
- poslání a základní články víry,
- sídlo na území České republiky,
- označení statutárního orgánu, způsob jeho jednání, ustavování a odvolávání, délka funkčního období členů; označení dalších orgánů,
- identifikační údaje členů statutárního orgánu, jsou-li v době podání návrhu ustaveni (pokud nejsou ustaveni, poskytně tyto údaje církev a náboženská společnost ve lhůtě 10 dnů od jejich ustavení),
- organizační struktura,
- způsob ustavování a odvolávání duchovních a seznam v církvi a náboženské společnosti používaných označení duchovních,
- způsob schvalování změn základního dokumentu a dokumentů k němu přiložených,
- začlenění do struktur církve a náboženské společnosti mimo území České republiky,
- zásady hospodaření a způsob získávání finančních prostředků,
- způsob naložení s likvidačním zůstatkem, který vyplyne z likvidace církve a náboženské společnosti,

⁴⁴ § 3 zákona č. 3/2002 Sb., zákon o církvích a náboženských společnostech.

⁴⁵ § 10 zákona č. 3/2002 Sb., zákona o církvích a náboženských společnostech.

- práva a povinnosti osob, hlásící se k církvi a náboženské společnosti.⁴⁶

Registrované církve a náboženské společnosti mohou k plnění svých poslání vyučovat a vychovávat své duchovní i laické pracovníky ve vlastních školách a jiných zařízeních, a také mohou získat oprávnění k vykovávání zvláštních práv, mezi něž patří:

- vyučovat náboženství na státních školách podle zvláštního právního předpisu,
- pověřit osoby vykonávající duchovenskou činnost k výkonu duchovenské služby v ozbrojených silách České republiky, v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, zabezpečovací detence, ochranné léčení a ochranná výchova,
- konat obřady, při nichž jsou uzavírány církevní sňatky podle zvláštního právního předpisu,
- zřizovat církevní školy podle zvláštního právního předpisu,
- zachovávat povinnost mlčenlivosti duchovními v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství, je-li tato povinnost tradiční součástí učení církve a náboženské společnosti nejméně 50 let; tím není dotčena povinnost překazít trestný čin uložená zvláštním zákonem.⁴⁷

Ministerstvo kultury ČR vede Rejstřík registrovaných církví a náboženských společností, Rejstřík svazů církví a náboženských společností a Rejstřík evidovaných právnických osob, do kterých se zapisují zákonem stanovené údaje. Součástí je sbírka listin předkládaných církvemi a náboženskými společnostmi a svazy církví a náboženských společností podle tohoto zákona.⁴⁸

3.6 Obecně prospěšné společnosti

Rozsáhlá rekodifikace soukromého práva a přijetí nového Občanského zákoníku mělo velký dopad na obecně prospěšné společnosti a jejich dosavadní úpravu. Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech byl ke dni nabytí účinnosti NOZ zrušen bez náhrady, zajímavostí však je, že stále zůstává součástí platného právního řádu. Obecně prospěšné společnosti, které vznikly před přijetím NOZ, se tedy nadále řídí zákonem č. 248/1995 Sb., nesmí se ale zakládat nové. Další možností těchto společností je změna jejich

⁴⁶ § 10 zákona č. 3/2002 Sb., zákona o církvích a náboženských společnostech.

⁴⁷ § 7 zákona č. 3/2002 Sb., zákona o církvích a náboženských společnostech.

⁴⁸ § 17 zákona č. 3/2002 Sb., zákona o církvích a náboženských společnostech.

dosavadní právní formy na ústav, nadaci nebo nadační fond; tuto volbu mají na základě ustanovení § 3050 NOZ.

Dle zákona č. 248/1995 Sb., je obecně prospěšná společnost právnickou osobou, která poskytuje veřejnosti obecně prospěšné služby za předem stanovených stejných podmínek pro všechny. Nové obecně prospěšné společnosti sice už zakládat nelze, ale i tak se tím zde pro ucelenost budu zabývat.

Obecně prospěšnou společnost mohou založit fyzické osoby, Česká republika nebo právnické osoby, a to zakládací smlouvou, která musí být všemi podepsána a tyto podpisy musí být úředně ověřeny. Pokud by se jednalo pouze o jediného zakladatele, je zakládací smlouva nahrazena zakládací listinou, která je vyhotovena formou notářského zápisu.⁴⁹

Zakládací smlouva nebo zakládací listina obsahuje:

- název, sídlo a identifikační číslo zakladatele (jedná-li se o právnickou osobu); jméno, příjmení, rodné číslo a trvalý pobyt zakladatele, jedná-li se o fyzickou osobu,
- název a sídlo obecně prospěšné společnosti (název musí obsahovat označení „obecně prospěšná společnost“ nebo zkratku „o. p. s.“),
- druh obecně prospěšných služeb, které má obecně prospěšná společnost poskytovat,
- podmínky poskytování jednotlivých druhů obecně prospěšných služeb,
- dobu, na kterou se obecně prospěšná společnost zakládá, pokud není založena na dobu neurčitou,
- jméno, příjmení, rodné číslo a trvalý pobyt u členů správní rady,
- jméno, příjmení, rodné číslo a trvalý pobyt ředitele,
- jméno, příjmení, rodné číslo a pobyt členů dozorčí rady,
- hodnotu a označení majetkových vkladů jednotlivých zakladatelů, jsou-li vkládány, u nepeněžitého vkladu určení jeho předmětu a ocenění odborným znalcem,
- možnost odměňování a způsob stanovení výše odměn členů správní rady, dozorčí rady a ředitele.⁵⁰

Návrh na zápis obecně prospěšné společnosti do rejstříku podává zakladatel nebo osoba jím zmocněná spolu se zakládací listinou, a to ve lhůtě do 90 dnů od založení této

⁴⁹ § 3 a § 4 zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech.

⁵⁰ § 4, odst. 2 zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech. Další podmínky, které by měla zakládací listina obsahovat, jsou stanoveny v § 4, odst. 3 a 4 téhož zákona.

společnosti. Obecně prospěšná společnost vzniká zápisem do rejstříku obecně prospěšných společností.

Statutárním orgánem obecně prospěšné společnosti je ředitel – bezúhonná fyzická osoba způsobilá k právním úkonům. Funkce ředitele není slučitelná s členstvím ve správní ani dozorčí radě, může se však účastnit jejich jednání, kde má poradní hlas. Ředitele jmenuje a odvolává správní rada.⁵¹

Správní rada má minimálně tři členy; počet jejích členů musí být dělitelný třemi. Členem správní rady může být pouze bezúhonná fyzická osoba způsobilá k právnímu jednání. Členství v této radě je neslučitelné s členstvím v dozorčí radě. Funkční období členů správní rady je tříleté a jejich opětovné členství v radě je možné, není-li stanoveno jinak v zakládací listině. Členy jmenuje zakladatel. Členové volí ze svého středu předsedu, který svolává a řídí jednání rady. Správní rada schvaluje rozpočet obecně prospěšné společnosti, řádnou a mimořádnou účetní závěrku a výroční zprávu obecně prospěšné společnosti a uděluje souhlas k některým právním úkonům stanovených v § 13 zákona č. 248/1995 Sb. Správní rada dále rozhoduje o zrušení obecně prospěšné společnosti.⁵²

Dozorčí rada je kontrolním orgánem obecně prospěšné společnosti, má minimálně tři členy (jejich počet musí být taktéž dělitelný třemi) a členové této rady mohou být pouze bezúhonné fyzické osoby způsobilé k právnímu jednání. Zvolený předseda svolává a řídí jednání dozorčí rady. Mezi úkony dozorčí rady patří přezkoumávání řádné a mimořádné účetní závěrky a výroční zprávy obecně prospěšné společnosti, minimálně jedenkrát ročně musí podat řediteli zprávu o správní radě a o výsledcích své činnosti a vykonává dohled nad činností obecně prospěšné společnosti (zda je vykonávána v souladu se zákony a zakládací listinou).⁵³

Obecně prospěšná společnost se ruší s likvidací nebo bez likvidace. Ruší se:

- uplynutím doby, na kterou byla založena,
- dosažením účelu, pro který byla založena,
- dnem uvedeným v rozhodnutí správní rady o zrušení obecně prospěšné společnosti,
- vnitrostátní fúzí nebo rozdělením,

⁵¹ § 9a zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech.

⁵² § 10 – § 13 zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech.

⁵³ § 15 a § 16 zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech.

- dnem uvedeným v rozhodnutí soudu o zrušení obecně prospěšné společnosti, jinak dnem, kdy toto rozhodnutí nabude právní moci,
- prohlášením konkursu na její majetek.⁵⁴

V případě zrušení obecně prospěšné společnosti s likvidací jmenuje správní rada likvidátora. Pokud není jmenován správní radou, jmenuje jej příslušný soud podle sídla společnosti. Obecně prospěšná společnost zaniká výmazem z rejstříku.⁵⁵

3.7 Zájmová sdružení právnických osob

Přijetí nového občanského zákoníku výrazně ovlivnilo i zájmová sdružení právnických osob. Ta se dříve řídila zákonem č. 40/1964 Sb., („starý“ občanský zákoník), ten však byl zrušen a nahrazen zákonem č. 89/2012 Sb., („nový“ občanský zákoník), který už se zájmovým sdružením nepočítá. Sdružení, která vznikla před nabytím účinnosti NOZ se řídí dosavadními právními předpisy a obdobně jako u obecně prospěšných společností už není možné zakládat nová. Dle ustanovení § 3051 NOZ má zájmové sdružení možnost změnit svojí právní formu na spolek, není to však jeho povinností.

3.8 Vývoj nestátních neziskových organizací

Český statistický úřad zveřejňuje satelitní účet neziskových institucí, ve kterém shromažďuje všechny údaje a rozšiřuje statistické sledování o ukazatele, které jsou pro tyto instituce charakteristické, např. vývoj počtu pracovníků, hodnota práce dobrovolníků, zdroje financování. V následující tabulce je možné si prohlédnout vývoj vybraných neziskových organizací v letech 2014 – 2017. Údaj z roku 2017 je dubnový, ostatní jsou prosincové.

	Spolky	Pobočné spolky	Nadace	Nadační fondy	Ústavy	Církevní organizace	Obecně prospěšné společnosti
2014	86 956	26 118	508	1 407	123	4 158	2 926
2015	89 584	26 423	505	1 518	388	4 166	2 894
2016	92 878	26 370	516	1 635	686	4 177	2 792
2017	93 651	26 414	515	1 670	752	4 171	2 774

zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ

⁵⁴ § 8 zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech.

⁵⁵ § 7 a § 9 zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech.

4 PUBLIC RELATIONS – VZTAHY S VEŘEJNOSTÍ

Public relations – do češtiny bývá tento pojem překládaný jako „vztahy s veřejností“, dnes se ale spíše hojně využívá zkratka PR, kterou tvoří počáteční písmena anglického výrazu. Definic PR je několik, zde zmíním tu, která byla přijata Institutem Public Relations roku 1978: „*PR činnost je záměrné, plánované a dlouhodobé úsilí vytvářet a podporovat vzájemné pochopení a soulad mezi organizacemi a jejich veřejností.*“

K hlavním cílům public relations patří vybudování si dobrého jména, image organizace a silné značky, propagace svého programu, získání podpory veřejnosti, příznivého klimatu pro fundraisingové kampaně, rozšíření počtu dobrovolníků, atd. K dosažení těchto cílů využívají neziskové organizace následující nástroje:

- stanovení komunikační strategie,
- firemní kultura,
- osobní komunikace,
- pořádání akcí,
- komunikace a vztahy s masmédií,
- tištěné materiály,
- webové stránky.

4.1 Stanovení komunikační strategie

Public relations lze rozdělit na vnitřní a vnější. Vnitřní public relations jsou zaměřeny na budování vztahů uvnitř organizace, motivaci zaměstnanců, dobrovolníků a dalších členů, jejich harmonizace s firemní kulturou a cíli organizace. Vnější public relations se zabývají udržováním vztahů s důležitými partnery, sponzory, cílovými skupinami, novináři, apod.

Nejprve je nutné si definovat samotnou komunikaci. Tu lze chápat jako sociální interakci, během které dochází k výměně informací, názorů, postojů, emocí. Názory a postoje si lidé vytvářejí nejen na základě svých osobních zkušeností, ale i na základě zkušeností jiných a v neposlední řadě záleží také na tom, co lidé čtou nebo slyší. Cílem komunikace je tedy předat druhým lidem informace a nebo je přesvědčit o tom, aby změnilí své názory, postoje nebo chování. Existují čtyři principy přesvědčování:

- **princip identifikace** – je důležité podat určité sdělení tak, aby se přímo dotýkalo zájmů příjemců, lidé totiž upoutají pozornost k tomu, co je významné pro ně osobně.

- **princip aktivizace** – je třeba vyzvat lidi k tomu, co by měli udělat, ale zároveň jim konkrétně říct, jak to mají udělat.
- **princip důvěry** – lidé snáze přijímají názory těch, kterým věří. Není přitom důležité, jak si organizace důvěru vybudovala a je-li vůbec realistická.
- **princip srozumitelnosti** – sdělení by mělo být co nejjednodušší, jasné a srozumitelné pro všechny, měla by být používána výstižná slova, případně jasné a výstižné symboly.⁵⁶

Přesvědčivost komunikace je však závislá na dalších faktorech, mezi něž patří připravenost veřejnosti přijmout sdělení, čas a kontext sdělení, aktivní účast příjemce na komunikaci, obsah a struktura sdělení, přesvědčivý styl a rychlost a úplnost komunikace. Proces účinné komunikace tedy spočívá v:

- upoutání pozornosti cílové skupiny,
- poskytnutí informací, které mohou vést k uspokojení jejich zájmů,
- motivaci k účasti na řešení,
- vyzvání k akci, navrhnout, co udělat.

4.2 Firemní kultura

Dalo by se říci, že firemní kultura je soubor interních pravidel a zvyklostí, které ovlivňují každodenní chod organizace. Firemní kultura patří mezi klíčové nástroje public relations, ovlivňuje totiž jméno celé neziskové organizace a je tvořena následujícími faktory:

- cesta, kterou se návštěvník do firmy dostal,
- prostředí, čistota a vzhled objektu i pracovních prostor,
- způsob přijetí návštěvníka,
- oblečení zaměstnanců,
- způsob jejich komunikace,
- chování lidí ve firmě navzájem, ve vztahu podřízený – nadřízený, ke klientům,
- sociální vybavení,
- technické vybavení,
- prvky vizuální prezentace (hlavičkové papíry, ostatní tiskoviny).⁵⁷

⁵⁶ ČEPELKA, Oldřich. *Práce s veřejností v nepodnikatelském sektoru*. Omega Liberec, 2008. ISBN 80-902376-0-6.

⁵⁷ ČEPELKA, Oldřich. *Práce s veřejností v nepodnikatelském sektoru*. Omega Liberec, 2008. ISBN 80-902376-0-6.

4.3 Osobní komunikace

Pro úspěch každé neziskové organizace je nezbytné, aby ovládala komunikaci, kterou lze rozdělit do třech rovin a aby tyto roviny byly vyrovnané. Dělení může vypadat následovně:

1. Individuální komunikační dovednosti

- dovednost vyjednávat při konfliktu,
- ujasnit si, co si myslí druzí,
- být trpělivý, umět naslouchat,
- neskákat ostatním do řeči,
- mít odvahu vyjádřit protichůdný názor,
- projevit uznání,
- dovednost konverzovat s cizím člověkem,
- dovednost kritizovat,
- schopnost řídit jednání, atd.

2. Komunikace uvnitř organizace

- motivace spolupracovníků,
- umět pracovat jako tým,
- schopnost řešení konfliktních a krizových situací,
- chválit a povzbuzovat,
- spolupráce s dobrovolníky, atd.

3. Komunikace s veřejností

- vyjednávání s úřady,
- komunikace s jinými neziskovými organizacemi,
- komunikace s médii,
- vystupování na veřejnosti,
- získávání sponzorů, atd.⁵⁸

⁵⁸ ČEPELKA, Oldřich. *Práce s veřejností v nepodnikatelském sektoru*. Omega Liberec, 2008. ISBN 80-902376-0-6.

Tyto komunikační dovednosti by měli zástupci neziskových organizací umět skloubit s vyjednáváním. Vyjednávání je proces, jehož účelem je získat to, co daná organizace chce. Tento proces by se mohl rozdělit do několika kroků tak, aby jej každý perfektně zvládl. Pro představu si tento proces popíšeme např. na plánovaném setkání se sponzorem.

1. Příprava vyjednávání

- je důležité promyslet, kdy se setkat (správné načasování schůzky) a kde (v kanceláři organizace, sponzora, na „neutrální půdě“),
- pozvání na schůzku (telefonem, mailem, dopisem),
- zamyslet se nad tím, zda máme se sponzorem společné zájmy a potřeby (jde o to, aby obě strany odešly z jednání spokojené, s dobrým pocitem),
- položit si několik otázek, např. co chce organizace a co druhá strana, proč to chce organizace a proč protistrana, jak si může organizace druhou stranu získat a čím ji naopak odradit, co se stane, když se strany nedohodnou, jaké jsou silné a slabé stránky vyjednávajícího, apod.

2. Zahájení jednání

- pravidlo prvních čtyř minut – zde je důležitá především neverbální komunikace – podání ruky, ostatní gesta, mimika, způsob chůze, oční kontakt, apod.; dále hraje roli také tón hlasu, jeho síla a intonace,
- vytvoření příjemné atmosféry
- dát protistraně pocit, že je důležitou osobou – přikyvování, úsměv.

3. Výměna informací, zjišťování společných zájmů, potřeb, sporných bodů

- umět sdělit své zájmy a potřeby,
- podívat se na věc očima druhé strany, být empatický,
- naslouchat, být pozorný, zjišťovat, co chce druhá strana,
- parafrázování druhé strany (tím se dává najevo, zda a jak rozumíme tomu, co bylo řečeno),
- klást otevřené otázky (ne otázky, na které se dá odpovědět jen ano nebo ne).

4. Shrnutí, nová definice problému

- rekapitulace toho, kam a k čemu během jednání strany došly,
- sepsání všech důležitých bodů,
- pozitivně formulovat to, co říká druhá strana.

5. Navrhování možných řešení, vytvoření alternativy

- sepsání všech možných variant řešení

- snaha o to, aby každá strana podala co nejvíce řešení a o to, aby diskuze neustrnula pouze nad jednou alternativou,
- snaha o to, aby návrh řešení nebyl prospěšný pouze pro jednu stranu.

6. Využití objektivních kritérií při hledání řešení

- při hledání řešení je vhodné hledat objektivní kritéria, která budou přijatelná pro obě strany, např. časová a finanční náročnost, posouzení odborníka,
- stanovení a dohodnutí si objektivních kritérií a následné posouzení jednotlivých alternativ řešení.

7. Formulace dohody

- zvolit si vzájemně přijatelné řešení,
- domluvit si přesně kdo, co, jak, kdy, za kolik, atd.,
- nezapomenout na „pojistky“ – stanovení postupů v případě, že by jedna ze stran nemohla plnit dohodnutá ustanovení.⁵⁹

Komunikační chyby aneb čemu je vhodné se vyvarovat:

- neskákat druhému do řeči,
- nedokončovat věty druhé strany,
- nevzbuzovat dojem, že druhého ignorujeme,
- neunikat od tématu,
- nepřehánět,
- mluvit jasně a konkrétně, ne obecně,
- nemluvit příliš, více poslouchat,
- nezastrašovat,
- nebýt netrpělivý.

Mezi osobní komunikaci lze taktéž zařadit komunikaci přes telefon, e-mail nebo posílání dopisu. Hovor se ale musí týkat konkrétní osoby, případně e-mail musí mít konkrétního adresáta.

4.4 Pořádání akcí

Pořádání akcí přináší velkou škálu možností, jak utužit stávající vztahy a nebo jak získat nové kontakty. K dalším účelům patří upoutání pozornosti veřejnosti nebo rozpoutání

⁵⁹ ČEPELKA, Oldřich. *Práce s veřejností v nepodnikatelském sektoru*. Omega Liberec, 2008. ISBN 80-902376-0-6.

debaty o řešení nějakého problému. Mezi takovéto akce patří semináře, veletrhy, konference, dny otevřených dveří, benefiční akce, rauty, vernisáže, plesy, různé soutěže, dobročinné akce, ale také demonstrace nebo petice. Vše je důležité si pečlivě naplánovat, zajistit potřebné věci a náležitou propagaci.

4.5 Komunikace a vztahy s masmédií

Média mají obrovskou moc, některé články nebo reportáže dokážou zničit a nebo naopak posílit dobrou pověst organizace. Navázat vztahy s novináři a být s nimi zadobře je běh na dlouhou trať a vyžaduje dávku trpělivosti. K vytvoření těchto vztahů je třeba mít tzv. media list, neboli seznam médií včetně kontaktů na konkrétní redaktory, případně obecné kontakty. Podle jakých kritérií si média, se kterými chce organizace spolupracovat, rozdělí, je pouze na ní. Možností, jak získat kontakty na konkrétní novináře, je několik. Mezi ně patří např. přímé obvolávání jednotlivých redakcí a zeptání se na to, kdo se u nich zabývá oborem organizace, případně neziskovým sektorem obecně; číst noviny a poslouchat rádio a zjistit tak, kteří novináři o čem píší; spojit se s jinou neziskovou organizací a zjistit, jestli jsou ochotni kontakty sdílet a nebo se účastnit nejrůznějších konferencí, kde je možné se s novináři setkat a seznámit se. Komunikovat s novináři je výhodné, organizace jim může poskytnout autorské články či rozhovory, vyjádření k aktuálním problémům nebo je může pozvat na svoji tiskovou konferenci případně nějakou akci, kterou pořádá.⁶⁰

4.6 Tištěné materiály

Neziskovou organizaci také do značné míry ovlivňují tiskoviny, které vydává. Ty se dají členit na interní (hlavičkové papíry, vizitky, faktury, atd.) a externí materiály (letáky, časopisy, výroční zprávy, atd.). Vždy je třeba pečlivě zvážit, pro co nebo pro koho mají být určité tiskoviny určeny, vybrat jejich formu a v případě propagačních materiálů také vybrat vhodnou propagaci a distribuci.

4.7 Webové stránky

V dnešní době se považuje téměř za nutnost mít vlastní internetové stránky. Prostřednictvím těchto stránek většinou dochází k prvnímu kontaktu člověka s organizací, kterou doposud neznal. Organizace může internetové stránky využít jako komunikační prostředek například s dárci nebo klienty. Lze na nich taktéž zveřejnit nejrůznější informace,

⁶⁰ ŠEDIVÝ, Marek, MEDLÍKOVÁ, Olga. *Public relations, fundraising a lobbying pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4040-9.

jako jsou informace o lidech v organizaci (zaměstnanci, dobrovolníci), získané ocenění a certifikáty, výsledky soutěží, reference klientů nebo významných osob, výroční zprávy, etický kodex organizace, úspěchy a další.⁶¹

Neziskové organizace si mohou PR vykonávat samy, společně s agenturou a nebo mohou tuto činnost nechat čistě na PR agentuře. Pokud se organizace rozhodne vykonávat PR sama, jednou z výhod je, že vlastní zaměstnanci ví, jak to v organizaci chodí a případný PR manažer je téměř vždy v dosahu. Za zápor je považováno to, že lidé pracující v organizaci nemají nadhled a trvá jim dlouho než si vybudují vztahy s novináři. Další možností je kombinace vlastních sil a agentury. U tohoto modelu zůstávají klady stejné jako u předchozí možnosti, dále k nim lze přidat spolupráci interních a externích pracovníků, kteří si tak mohou vyměňovat zkušenosti a spojit své schopnosti. Záporům může být sledování činnosti agentury a její vyhodnocování a v případě nespokojenosti vyhledání nové. Poslední možností je nechat PR v kompetenci samotné agentury. Zde ke kladům řadíme větší nadhled agentury na komunikační problémy, zápory lze spatřovat v tom, že řešení krizových situací budou obstarávat výhradně externí pracovníci bez někdy potřebné účasti vlastních PR odborníků, bude obtížnější kontrolovat a vyhodnocovat práci agentury, v případě její změny nebude mít organizace žádné vlastní know-how v oblasti komunikace.⁶²

5 FUNDRAISING NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Český překlad tohoto slova a jasnou definici se zatím nedaří najít, ale dalo by se říci, že fundraising je systematické získávání finančních i nefinančních prostředků potřebných k realizaci poslání neziskových organizací.⁶³ Tyto prostředky získávají z veřejných i soukromých zdrojů a můžeme je rozdělit následovně:

- veřejná správa,
- individuální dárci – jednotlivci,
- firmy,
- nadace a nadační fondy,
- příjmy z vlastní činnosti,
- ostatní.

⁶¹ ŠEDIVÝ, Marek, MEDLÍKOVÁ, Olga. *Public relations, fundraising a lobbying pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4040-9.

⁶² BROŽ, František. Jak vybrat PR agenturu. In: *Focus agency, s. r. o.* [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: https://www.focus-age.cz/m-journal/public-relations/uvod-do-PR/jak-vybrat-pr-agenturu_s363x494.html.

⁶³ BOUKAL, Petr. *Fundraising pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-8794-7.

Příjmy, které nezisková organizace získá, musí být využity jedině k naplňování cílů organizace. Tyto příjmy by měly být transparentní, což lze zajistit např. zveřejňováním tiskových nebo výročních zpráv. Výroční zpráva by měla být přehledná a srozumitelná, informace v ní by měly být podstatné, pravdivé a pravidelné – nezisková organizace by měla prezentovat svůj vývoj za více období v jednom dokumentu. To může být výhodné v následné komunikaci se zainteresovanými skupinami, dárci, členy a spolupracovníky.⁶⁴

5.1 Veřejná správa

Finanční prostředky lze získat formou dotace nebo grantu, a to jak od státní správy (ministerstva), tak ze samosprávy (kraje, obce). Pokud chce nezisková organizace dotaci nebo grant získat, musí vypracovat projekt a žádost. Organizace by měla sledovat podmínky získání grantu nebo dotace a v případě nejasností se spojit telefonicky s osobou, která je za to zodpovědná, případně si domluvit osobní schůzku.

5.2 Individuální dárci

Individuální dárci jsou jednotlivci, kteří věnují dar neziskové organizaci z osobních příjmů. Jedná se o dárci, kteří darují prvně, opakovaně či dokonce pravidelně. Je dobré s dárci udržovat pravidelný kontakt a zvát je na akce pořádané organizací. Nezisková organizace může také o dar požádat prostřednictvím inzerce např. v novinách nebo na internetu.

5.3 Firmy

Firmy jsou třetím nejvýznamnějším zdrojem financování neziskových organizací. Zda se jedná o malý, střední nebo velký podnik je rozhodující, protože to má pak vliv na celou komunikační strategii. V případě malých a středních podniků bude většinou nezisková organizace jednat s jedním člověkem, např. majitelem nebo ředitelem, kdežto u velkých podniků se setká s větším množstvím lidí, kteří žádost o poskytnutí peněžitých nebo nepeněžitých zdrojů schvalují. Některé korporace mají totiž pro schvalování stanovena přesná pravidla. V České republice je firemní fundraising na vysoké úrovni, součástí fungování zejména větších firem je podpora neziskových organizací.⁶⁵

⁶⁴ PELIKÁNOVÁ, Anna. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. 3., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-2360-5.

⁶⁵ ŠEDIVÝ, Marek, MEDLÍKOVÁ, Olga. *Public relations, fundraising a lobbying pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4040-9.

5.4 Nadace a nadační fondy

Nadace a nadační fondy jsou samy o sobě neziskové organizace, zároveň jsou však významnými dárci jiných neziskových organizací. Pokud chce od nich nezisková organizace získat nějaké prostředky, musí mít zpracovaný projekt nebo žádost, o které pak nadace nebo nadační fond rozhoduje prostřednictvím své správní rady, případně pověřenou skupinou expertů, jejíž rozhodnutí musí opět schválit správní rada.⁶⁶

5.5 Příjmy z vlastní činnosti

V tomto případě se jedná o prodej vlastních výrobků nebo služeb.

5.6 Ostatní

Členské příspěvky – významným a pravidelným zdrojem financování jsou členské příspěvky organizací, které jsou založeny na členském principu.

Loterie a tomboly – loterie a tomboly povoluje obecní úřad (úřad městské části). V případě loterie se musí zřídit minimálně tříčlenná loterní komise, v případě konání tomboly pak loterní zástupce. Údaje o těchto osobách musí být sděleny povolujícímu orgánu. O provedeném losování musí být sepsán protokol, který obsahuje popis techniky losování a výherní čísla. Lhůta pro uplatnění práva na výhru nesmí být kratší než 30 dní a delší než 90 dní; pokud si výherce výhru nevyzvedne, jeho právo zaniká. Provozovatel loterie nebo tomboly je povinen do 60 dnů zajistit vyúčtování, které pak předloží orgánu státního dozoru.⁶⁷

Soutěže, ankety a jiné akce o ceny – pořádání takovéto akce je nutné ohlásit místně příslušnému finančnímu úřadu nejpozději 15 dní před konáním. Pořadatel je doporučeno, aby vypracoval a zveřejnil pravidla akce. Výhry v těchto akcích jsou nepeněžitého charakteru.

Veřejné sbírky – veřejné sbírky jsou významným prostředkem financování neziskových organizací. Jejich pořádání však podléhá přísným pravidlům – sbírku smí konat pouze právnická osoba. Záměr jejího konání musí písemně oznámit příslušnému krajskému úřadu a ten o povolení konání rozhodne do 30 dnů. Povinností neziskové organizace je zřídit zvláštní bankovní účet, na který převede hrubý výtěžek sbírky. Celkové vyúčtování sbírky je organizace povinna poskytnout příslušnému krajskému úřadu ke kontrole a schválení.

⁶⁶ ŠEDIVÝ, Marek, MEDLÍKOVÁ, Olga. *Public relations, fundraising a lobbying pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4040-9.

⁶⁷ VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5477-2.

Maximálně 5% výtěžku sbírky je možné použít na náklady vynaložené s jejím pořádáním. Čistý výtěžek pak musí být využit pouze k účelu, ke kterému byla sbírka stanovena. Sbírkou lze konat na dobu určitou (nejdéle 3 roky ode dne oznámení do sbírky) a nebo na dobu neurčitou.⁶⁸

Dobročinné akce (dražby) – jedná se o formu obchodování, kdy není předem stanovena cena, ale určí se až během dražby. V průběhu dražby podávají zájemci své nabídky a nakonec je dražená věc přiklepnuta tomu, kdo nabídl nejvíce. Jedná se většinou o společenskou akci, kdy předmětem dražby jsou věci, které nezisková organizace získala darem či za sníženou cenu.⁶⁹

Dědictví – v případě, že by chtěla fyzická osoba věnovat svůj majetek neziskové organizaci, může tak učinit prostřednictvím dědické smlouvy nebo odkazu. Další možností je založení organizace poručením pro případ smrti (nadace, nadační fond, ústav).

6 LOBBING

Lobbing lze definovat jako soustavné ovlivňování, přesvědčování a prosazování skupinových zájmů v médiích, na veřejnosti, u orgánů státu a jeho představitelů. Lobbing může být dlouhodobý a cílený nebo náhodný a dále pak přímý a nebo nepřímý. Pravidla lobbingu nejsou dosud v české legislativě zakotvena, nyní však Ministerstvo spravedlnosti vypracovalo návrh nového zákona o lobbování.

Profesionální lobbista je pak člověk, který zastupuje určitou zájmovou skupinu a jeho úkolem je poskytovat odborné dokumenty a podklady rozhodujícím lidem. Snaží se tím prosadit názor skupiny, kterou zastupuje (a která ho platí). Na tom není nic špatného ani nemorálního, nesmí však tak činit např. formou úplatků⁷⁰, to už by totiž šlo o lobbing, ale o korupci. Lobbistou může být zástupce ziskového sektoru (interní i externí), představitel neziskové organizace, profesní svazy a sdružení, specializované lobbistické společnosti, jednotlivci, média.⁷¹ To, jaké by měl mít lobbista dovednosti, jak by se měl připravit na

⁶⁸ VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5477-2.

⁶⁹ VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5477-2.

⁷⁰ BEDNÁŘ, Vojtěch. Lobbovat není ostuda. In: *Koment.cz* [online]. 6. 12. 2014. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <http://www.koment.cz/51-lobbovat-neni-ostuda>.

⁷¹ ŠEDIVÝ, Marek, MEDLÍKOVÁ, Olga. *Public relations, fundraising a lobbing pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4040-9.

průběh vyjednávání a jak se během něj chovat, se lze dočíst v podkapitole 4.3 Osobní komunikace.

Neziskové organizace mohou významně ovlivnit legislativu nebo se na její tvorbě dokonce podílet. Pokud se na ní nemohou podílet přímo, je možné prosazovat své zájmy pomocí návrhů a připomínek, které je možné zaslat zákonodárci. V tomto případě je pak nezbytné, aby se nezisková organizace orientovala v tom, jak legislativní proces vůbec probíhá a sledovala průběžné schvalování jednotlivých zákonů. Zákonodárce lze kontaktovat pomocí dopisu nebo e-mailu, telefonicky, dále si s ním může organizace sjednat osobní schůzku či ho pozvat na nějakou akci, kterou sama pořádá. Také petice patří k prostředkům, který může zviditelnit dané téma nebo názor. To by se dalo též říct např. o demonstraci, ta ale může nakonec uškodit a zamezit tak efektivní komunikaci.⁷²

7 POSLÁNÍ NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Tato kapitola je věnována posláním neziskových organizací v České republice. Níže uvedené organizace jsou vybrány náhodně.

„... i muži mají k početí co říct.“ – Adam Česká republika

„Jsme tu s vámi pro druhé.“ – ADRA, o. p. s.

„Mír a naplnění lidského potenciálu.“ – AISEC Česká republika

„Každému z nás bude jednou padesát. Jste na to připraveni?“ – Alternativa 50+, o. p. s.

„Pomáháme žít život s rakovinou.“ – Amelie, z. s.

„Srdce Bohu, ruce lidem.“ – Armáda spásy v České republice

„Máme možnost měnit svůj osud pokud jsme ochotni tomu věnovat dostatečné množství času a úsilí.“ – AVMinority, z. s.

„Aby dnešní děti jednou mohly být dobrými rodiči.“ – Barevný svět dětí, z. s.

„Pomáháme dětem být dětmi, aby z nich vyrostli lepší dospělí!“ – Blízký soused, z. s.

„Usilujeme o zkvalitnění života lidí s duševním onemocněním a o jejich opětovné začlenění do společnosti.“ – BONA, o. p. s.

„Pomáháme lidem s tělesným postižením.“ – Borůvka Praha, o. p. s.

„Rozumíme dětem, rodinám a jejich potřebám. Rádi děláme věci, které nám dávají smysl. Společně s vámi vytváříme podmínky pro spokojené rodiny a respektujeme jejich hodnoty.“

– Brandýský Matýsek, z. s.

⁷² ŠEDIVÝ, Marek, MEDLÍKOVÁ, Olga. *Public relations, fundraising a lobbying pro neziskové organizace.* Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4040-9.

„*Jsme místem, kde najde oporu každý.*“ – Bunkr, o. p. s.

„*Pomáhat není drahé.*“ – CCBC (nadační fond)

„*Pojď, budu ti číst.*“ – Celé Česko čte dětem, o. p. s.

„*Pomáhejte nám pomáhat.*“ – Centrum BAZALKA, o. p. s.

„*Tvoje malá velká pomoc.*“ – Centrum Narovinu, o. p. s.

„*Rozhodujeme o tom, jak budeme žít.*“ – Centrum pečovatelských a ošetrovatelských služeb
Město Touškov

„*Pomáháme k novým možnostem.*“ – Centrum podpory podnikání Praha, o. p. s.

„*Naděje není to přesvědčení, že něco dobře dopadne, ale jistota, že něco má smysl – bez ohledu na to, jak to dopadne.*“ – Centrum pro rozvoj péče o duševní zdraví, z. s.

„*Pomáháme na cestě k osobní svobodě a zodpovědnosti.*“ – Centrum protidrogové prevence a terapie, o. p. s.

„*Jsme mostem mezi dvěma světy.*“ – Centrum služeb pro neslyšící a nedoslýchavé, o. p. s.

„*Kdo nemá rány, posmívá se jizvám.*“ – Černí koně, z. s.

„*Kdo nedělá nic pro druhé, nedělá nic pro sebe.*“ – Cesta životem bez bariér, z. s.

„*Dejme šanci dětem.*“ – Charita dětem, z. s.

„*S námi život žiješ!*“ – ČMELÁČEK, z. s.

„*Obracej se ke slunci, ne k stínu.*“ – Cordatum Praha, z. s.

„*Chceme chránit přírodu a nenaštvat všechny kolem sebe.*“ – ČSOP Salamandr

„*Pomáháme lidem s nemocí motýlích křídel prožít co nejvíce a trpět přitom co nejméně.*“ – DEBRA ČR, z. ú.

„*Máš-li problém, zavolej.*“ – DĚTSKÉ KRIZOVÉ CENTRUM, z. ú.

„*Každý něco dokáže.*“ – Dílna Eliáš, z. s.

„*Budeme s vámi vždy, když nás budete potřebovat.*“ – Dobrá rodina, o. p. s.

„*Společně PROti TĚŽkostem.*“ – Dobrovolnické centrum Protěž, z. s.

„*Organizace přátelská dětem, mládeži a rodině.*“ – DOMINO cz, o. p. s.

„*Neztratit se ve stáří.*“ – Domov Sue Ryder, z. ú.

„*Vracíme, co si bereme. Víme jak, víme proč.*“ – Ekodomov, z. s.

„*Cesta ke spokojené práci.*“ – EKS, z. s.

„*Nejste v tom sami.*“ – Elim Opava, o. p. s.

„*Šetrně k přírodě, poctivě k člověku.*“ – ENVIRA, o. p. s.

„*Usilujeme o vyvážené zastoupení žen a mužů v politice a rozhodovacích pozicích.*“ – Fórum 50%, o. p. s.

„*Držme spolu!*“ – Help4People, z. s.

„*Objevovat a otevírat svůj hlas.*“ – Hlasohled, z. s.

„*Dobrý pocit najdeš tam, kde se děje něco dobrého...*“ – Hnutí Brontosaurus

„*Pomáháme dětem s handicapem a jejich rodinám.*“ – I MY, o. p. s.

„*Pomáháme tam, kde je potřeba.*“ – ICOS Český Krumlov, o. p. s.

„*Pomáháme dětem a jejich rodičům vyrovnat se s rozpadem rodiny.*“ – Mikuláš 365, o. p. s.

„*Pro důstojné uplatnění Romů.*“ – IQ Roma servis, z. s.

„*Zvířata neví, co jsou peníze.*“ – JaneCare, z. s.

„*Najít kamarády, zažít dobrodružství.*“ – Junák - český skaut, z. s.

„*Pomáháme lidem se zrakovým postižením.*“ – KAFIRA, o. p. s.

„*Pomoc pečujícím a pozůstalým osobám.*“ – Klára pomáhá, z. s.

„*Klub českých turistů – vaše dobrá značka.*“ – Klub českých turistů

„*Baví nás růst.*“ – Klub K2, o. p. s.

„*Umožňujeme lidem s tělesným postižením v Praze II samostatný život!*“ – Klub vozíčkářů Petýrkova, o. p. s.

„*Společně dokážeme mnohem víc.*“ a „*Vše, co děláme, má smysl.*“ – Klub zábavy a sportu Záolší, spolek

„*Otevíráme srdce a podáváme lidem pomocnou ruku, aby uměli být sami sebou a našli si své místo v rodině i společnosti.*“ – Kolpingovo dílo ČR, z. s.

„*Partner pro vaše dobré úmysly.*“ – Komunitní nadace Blanicko-Otavská

„*Vzdělání není o tom, jak naplnit nádoby, ale o tom, jak zažehnout oheň.*“ – Komunitní škola Roztoky, z. ú.

„*Dávám práci svému srdci.*“ – Lékořice, z. s.

„*Létání je sen o síle a přesvědčení, o kráse a pohodě, o odvaze a nasazení, o skutečné pohodě.*“ – LETECKÁ SPOLEČNOST DOBRODRUHŮ, z. s.

„... *objevte vášeň pro nové hry!*“ – Divadlo LETÍ, z. s.

„... *blíže spravedlnosti.*“ – Liga lidských práv, z. s.

„*Zvyšujeme kvalitu života mužů.*“ – Liga otevřených mužů, z. s.

„*Protože každý má svůj potenciál.*“ – Liga vozíčkářů, z. ú.

„*Nemusí to vědět všichni. Můžeš to říct nám.*“ – Linka bezpečí, z. s.

„*Ukazujeme, že čas myslet na své zdraví je právě teď.*“ – Loono, z. s.

„*Pomáháme hluchoslepým žít s jejich postižením.*“ – LORM – Společnost pro hluchoslepé, z. s.

„*Pomůžeme vám vidět svět lépe.*“ – Lotos - doléčovací centrum, o. p. s.

„Žijeme přírodou, historií a kulturou. Rádi ovlivňujeme svět kolem sebe.“ – Přátelé přírody, z. s. – skupina Malá liška

„S námi se naučí malovat každý.“ – Výtvarný ateliér Malování kreslení, z. s.

„Spojuje nás radost z pomoci.“ – MCU KOLOSEUM, o. p. s.

„Trénujte svůj mozek.“ – Mentem - brain training, z. s.

„Společnost pro příležitosti mladých migrantů.“ – META, o. p. s.

„Poskytujeme služby lidem s mentálním postižením.“ – Modrý klíč, o. p. s.

„Poradenství, ubytování a podpora těhotným ženám a maminkám s dětmi v tísní.“ – Na počátku, o. p. s.

„Pomáháme lidem žít smysluplný život.“ – Nadace EURONISA

„Nenechte se vyřadit ze hry.“ – Nadace Jakuba Voráčka

„Proměny měst... s lidmi a pro lidi.“ – Nadace proměny Karla Komárka

„Umění žít spolu a umění darovat.“ – Nadace VIA

„Krok vstříc životu...“ – Nadační fond Betlém nenarozeným

„Připravíme pedagogické pracovníky na práci s dětmi v inkluzivních třídách.“ – Nadační fond Rytmus

„Lidé jsou naše největší bohatství.“ – Národní vzdělávací fond, o. p. s.

„Pomáháme ostatním žít takové životy, jaké chtějí.“ – Neposedá, z. ú.

„Odhalujeme problematická společenská témata, jejichž řešení mohou být zároveň příležitostmi k podnikání.“ – Nová ekonomika, o. p. s.

„Každý má právo na plnohodnotné vzdělávání. Někdo to má ale z různých důvodů těžší...“ – Nová škola, o. p. s.

„Posvítím ti na cestu, dál už musíš sám.“ – Opři se, z. s.

„S námi vás osvěta bude bavit.“ – Osvětová beseda, o. p. s.

„Pomáhám tobě, pomáhám tak i sobě.“ – Parkinson-Help, z. s.

„Společně za lepší dětství.“ – Patron dětí, z. ú.

„Dobrodružství na míru.“ – Pionýr, z. s.

„Pro děti s chutí na intenzivnější plavání.“ – Plavecký klub Brno, z. s.

„Společnost pro normální život lidí s postižením.“ – POHODA, o. p. s.

„Prostor pro změnu.“ – Ponton, z. s.

„Jsme tu pro to, abychom vám pomohli se sociálními a právními problémy.“ – Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva, z. s.

„Pomáháme tam, kde je třeba...“ – Portimo, o. p. s.

„Potravinová pomoc potřebným.“ – Potravinová banka Hradec Králové, z. s.

„*Pomáháme našim čtyřnohým přátelům!*“ – Propomoc, z. s.

„*Pomáháme zdravotně postiženým.*“ – PROSAZ, z. ú.

„*Pomáháme zvířatům a jejich lidem v nouzi.*“ – Psí život, z. s.

„*Nemůžeme přinutit hodiny, aby šly nazpátek. Můžeme je však znovu natáhnout.*“ – REVA, o. p. s.

„*Poskytujeme bezpečné a stimulační prostředí pro rodiny s dětmi.*“ – Rodinné a komunitní centrum Paleček, z. s.

„*Aby mladí žili rádi.*“ – Salesiánské středisko mládeže – středisko volného času, o. p. s.

„*Je skutečnost, kterou nemůžeme změnit, ale jsou skutečnosti a věci, které změnit můžeme, nebo bychom se o to měli pokusit...*“ – Sluneční domov, z. s.

„*Snadnější život nejen ve stáří a v nemoci.*“ – Spokojený domov, o. p. s.

„*Podporujeme romskou emancipaci, integraci a dialog na všech úrovních společnosti.*“ – Společenství Romů na Moravě, spolek

„*Věříme, že to dokážete!*“ – SPOLEČNĚ-JEKHETANE, o. p. s.

„*Sociální služby pro dospělé osoby s mentálním znevýhodněním.*“ – Společnost DUHA, z. ú.

„*Zábava příštího desetiletí.*“ – Spolek Jokes&Games

„*Průvodce světem dětí v dětských domovech.*“ – Spolu dětem, o. p. s.

„*Spolupracujeme s učiteli a rodiči.*“ – TEREZA, vzdělávací centrum, z. ú.

„*Pomáháme lidem.*“ – THEiA - krizové centrum, o. p. s.

„*Nasloucháme neslyšícím.*“ – Tichý svět, o. p. s.

„*Aby každá máma našla svůj úsměv.*“ – Úsměv mámy, z. s.

„*Kurzy první pomoci, letní škola biologie, adaptační pobyty pro žáky, kurzy pro pedagogy a jiné vzdělávací aktivity.*“ – Ve škole i mimo ni, z. s.

„*Kurzy pro každého.*“ – Vesna, o. p. s.

„*... pomáhat nás baví.*“ – Vlastní cestou, z. s.

„*Vedeme lidi k osobní prosperitě.*“ – yourchance, o. p. s.

„*Poskytujeme sociální služby a poradenství osobám se zdravotním postižením a seniorům.*“ – z. s. InternetPoradna.cz

„*Sociální péče s úctou ke stáří.*“ – Zdislava Veselí, z. ú.

„*... protože smích pomáhá.*“ – Zdravotní klaun, o. p. s.

„*S námi sami sebou.*“ – Život 90, z. ú.

„*Až praxe rozhoduje o přínosu myšlenky, proto je pro nás praxe východiskem i cílem.*“ – Život bez závislostí, z. s.

Cílem této kapitoly bylo zjistit, jaká poslání mají neziskové organizace v České republice. Výše zmíněná motta, hesla či citáty některých slavných osobností (AVMinority, z. s.; Centrum pro rozvoj péče o duševní zdraví, z. s.; Černí koně, z. s.; Cesta životem bez bariér, z. s.; Cordatum Praha, z. s.) buď přímo vyjadřují poslání neziskových organizací nebo jen poslání a cíle organizace naznačují. Z některých naopak vůbec nepoznáme, o jakou činnost se jedná a je třeba si o dané organizaci více zjistit. Některé na svých internetových stránkách svoje poslání a cíle široce rozvádějí, jiné nikoliv. Některá motta a hesla jsou dalo by se říci až obecná, např. „*Pomáháme lidem.*“, některá jsou naopak velmi kreativní, originální nebo i nutí k zamyšlení. Dle mého názoru je velmi výstižně vybraná kombinace názvu obecně prospěšné společnosti Tichý svět s jejím posláním, které zní: „*Nasloucháme neslyšícím.*“.

Z mého průzkumu lze také zjistit, v jakých oblastech neziskové organizace působí. Jedná se zejména o pomoc rodinám s dětmi, rozvoj dětí a mládeže, podporu dětí z dětských domovů a jejich začlenění do společnosti, podporu lidí, kterým hrozí sociální vyloučení, podporu handicapovaných, seniorů, záchranu zvířat a v neposlední řadě také existuje mnoho organizací, které se snaží chránit přírodu a bojují za lepší život na Zemi. Dále jsou tu organizace, které pomáhají bojovat proti závislostem na drogách a alkoholu či pomáhají lidem s poruchou příjmu potravy. Pak ale existují organizace, které jsou více či méně specifické, např. spolek AVMinority podporuje osoby s vzácným onemocněním arteriovenózní malformací hlavy a krku, dále spolek ROZKOŠ bez RIZIKA, který se snaží o zlepšení postavení sexuálních pracovníků, Nadace české bijáky, která se snaží digitálně restaurovat významná díla české kinematografie a nebo Nadace Křižovatka, která pomáhá vybavit české nemocnice monitorem dechu pro novorozence a kojence.

Jako poslední lze tímto potvrdit data Českého statistického úřadu – největší zastoupení mají spolky, počet ústavů se neustále zvyšuje a obecně prospěšné společnosti se i přes přijetí nového Občanského a možnost transformace těší hojnému počtu.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo poskytnout ucelený přehled aktuální problematiky a vývoje neziskového sektoru. Z historického exkurzu je zřejmé, že neziskové organizace mají na území České republiky tradici a jejich počátek sahá až do 13. století. V průběhu let se sice potýkaly s většími či menšími problémy a ne každá doba jim přála, vždy si ale dokázaly své místo udržet a významnou roli pro fungování státu hrají dodnes.

V současnosti jsou neziskové organizace chápány jako právnické osoby, které nejsou založeny za účelem zisku a jejich hlavním posláním je zabezpečovat potřeby lidí, jejichž potřeby nedokáže uspokojit stát. Jejich úprava je zakotvena zejména v novém Občanském zákoníku, případně v dalších specifických zákonech. Velký vliv na činnost a vymezení neziskového sektoru měla rekodifikace soukromého práva v roce 2014, jejíž problematiku jsem popsala v jedné z podkapitol. Jednotlivým organizacím se poměrně rozsáhle věnuje kapitola s číslem tři.

Public relations, fundraising a lobbying jsou oblasti, které spolu úzce souvisí. Public relations, neboli vztahy s veřejností a lobbying, neboli ovlivňování významných lidí, hrají velkou roli nejen pro vytváření image organizace a upozornění na její činnost, ale též jsou tyto činnosti důležité pro financování, tedy fundraising.

Poslání neziskových organizací v dnešní společnosti je velmi různorodé. Nejvíce tedy převládají organizace, které chtějí někomu pomáhat – duševně či fyzicky postiženým, rodinám s dětmi, dětem z dětských domovů, seniorům, migrantům, Romům. Dále existuje velké množství organizací, které bojují za záchranu životního prostředí na naší planetě. Pak tu máme nepřeberné množství spolků, kde se sdružují lidé se stejnými zájmy – turisté, včelaři, šachisté, fanoušci letadel, filmů, divadel. Jiné organizace jsou naopak velmi specifické – snaží se podporovat lidi s vzácným onemocněním a šířit co nejvíce informací o této nemoci veřejnosti nebo se snaží o záchranu památky nebo významného místa ve své vesnici či městě. Dalo by se říci, že díky neziskovým organizacím se lidé dostanou pomoci, kterou by stát nedokázal zajistit, setkávají se s novými lidmi, přáteli a v neposlední řadě uspokojují svoje potřeby. Poslání a cíle neziskových organizací mají opravdu široký záběr, a proto si myslím, že není problém, aby si každý našel tu svou „neziskovku“.

RESUMÉ

The aim of this bachelor thesis is to provide an overview of the functioning of the non-profit sector. In history there is a lot of information about non-profit sector and we could see that the first mention comes from the 13th century. Despite of the problems it tries to keep its own place in society.

Nowadays we understand nonprofit organizations like legal entities which are established to help people satisfy their needs and the goal of the organization is not to make a profit. The legislation we could find in a new Civile Code which is valid since 2014. There are more specific laws which adjust activities of these organizations. In the third chapter I try to describe particular nonprofit organizations and their legislation.

Next I deal with topics like public relations, fundraising and lobbying. These areas are dependent to each other and they are also important for correct functioning of the nonprofit organizations. Public relations have a big role in making an image of organization and in getting finance.

The missioning of the nonprofit organizations covers a wide range of areas. There are a lot of organizations which help families with children, children who live without parents, handicap people, foreigners, seniors or animals. There are also many organizations which fight against environmental pollution or which helps people who are dependent on alcohol or drugs. People could find new frineds and share wiht them their hobbies, for example sport, theater, cinema collecting stamps, etc. Everybody could find own organization.

Seznam použitých zdrojů

Knižní publikace

BOUKAL, Petr. *Fundraising pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-8794-7.

ČEPELKA, Oldřich. *Práce s veřejností v nepodnikatelském sektoru*. Omega Liberec, 2008. ISBN 80-902376-0-6.

FRIČ, Pavol, GOULLI Rochdi a kol. *Neziskový sektor v ČR: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University*, Praha, 2000.

LESTER M. Salamon, ANHEIER, K. Helmut. *The International Classification of Nonprofit Organizations: ICNPO-Revision 1*, 1996. The Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project, Working Paper No. 19, June 1996.

PELIKÁNOVÁ, Anna. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. 3., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-2360-5.

REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3. aktualizované vydání. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 978-80-86929-54-5.

ŠEDIVÝ, Marek, MEDLÍKOVÁ, Olga. *Public relations, fundraising a lobbying pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4040-9.

ŠEDIVÝ, Marek, MEDLÍKOVÁ, Olga. *Úspěšná nezisková organizace*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0249-5.

VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5477-2.

WEISBROD, Burton. *The Voluntary Nonprofit Sector*. Lexington, Massachusetts. Lexington Books 1977.

Zákony

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech.

Zákon č. 3/2002 Sb., zákon o církvích a náboženských společnostech.

Internetové zdroje

ANDERLE, Petr. Útržky z historie občanské společnosti. Máme na čem stavět. In: *Nadace Neziskovky.cz* [online]. [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <http://www.neziskovky.cz/clanek/1075/0/hledej/utrzky-z-historie-obcanske-spolecnosti/>.

BEDNÁŘ, Vojtěch. Lobbovat není ostuda. In: *Koment.cz* [online]. 6. 12. 2014. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <http://www.koment.cz/51-lobbovat-neni-ostuda>.

BROŽ, František. Jak vybrat PR agenturu. In: *Focus agency, s. r. o.* [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: https://www.focus-age.cz/m-journal/public-relations/uvod-do-PR/jak-vybrat-pr-agenturu__s363x494.html.

KAUST, Petr. Založení spolku (nový občanský zákoník). In: *Právní linka.cz* [online]. [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://www.pravnilinka.cz/obcansky-zakonik/zalozeni-spolku>.

PEHE, Jiří. Definiční znaky neziskového sektoru a neziskových organizací. In: *Univerzita obrany* [online]. [2019-03-14]. Dostupné z: https://moodle.unob.cz/pluginfile.php/28577/mod_folder/content/0/2Typologie%20neziskov%C3%BDch%20organizac%C3%AD_Defini%C4%8Dn%C3%AD%20znaky.pdf?forcedownload=1.

PEHE, Jiří. Historie neziskového sektoru v letech 1918 – 1989. In: *Univerzita obrany* [online]. [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: https://moodle.unob.cz/pluginfile.php/28577/mod_folder/content/0/3Typologie%20neziskov%C3%BDch%20organizac%C3%AD_Historie%20NNO.pdf?forcedownload=1.